

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

העזות שייכת בעיקר לדור הצעיר — לתנועת נוער.
לכן צריך הרבה בירור מהי העזות הרצויה.
כשאנחנו מדברים על עזות דקדושה,
הכוונה אינה שכולם יתחילו לעשות שטויות.
עזות יכולה להיות גם דבר מסוכן, אך היא מדה חשובה,
תנאי הכרחי וראשון בשביל להיות חסיד.
צריך לדעת בדיוק איך ומתי להשתמש בה.

[מתוך השיעור 'ארבע דמויות משפיעות']

בשלח תשפ"ג

27 **הסיפור החסידי**
רבי מרדכי מלעכוויטש
אל תוותר!

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
מענות בענייני שליחות

29 **פְּאֲזוֹר לְעֵצִים**
דָּרָךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים
רְזִי יִלְמֵד אוֹתֵנּוּ לָמָּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ
עָקוֹף בְּפִדְבָּר וּמְדוּעַ עֲדִיפָה הַמְּלַחְמָה
עִם מִצְרַיִם עַל הַמְּלַחְמָה עִם פְּלִשְׁתִּים

04 **ארבע דמויות משפיעות**
שיעור למדריכי תנועת 'רבי חייא'
רבי־משפיע־צדיק־גיבור

13 **"תורה לשמה" אצל הבינוני**
לקוטי לוי יצחק לתניא
רבדים ב"תורה לשמה" אצל הבינוני
[ואצל הצדיק]

21 **אז ישיר**
קול שמחה
לשיר לעולם ועד

23 **גירושין בסוד הצמצום (ב)**
"יוצאה והיתה" – הערות במסכת גיטין
מסיבת הגירושין של רשב"י

25 **נקמת הדם השפוך**
מלכות ישראל – תיקון המדינה
עין תחת עין

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צ'ץ אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל ובכללם לקוראי **נפלאות** היקרים. שבת פרשת **בשלח** בפתחנו ואתה **גליון חדש ומלא בכל טוב**.
השבוע בגליון:

השיעור הראשון בגליון, **שיעור למדריכי תנועת 'רבי חייא'** מליל שבת האחרונה, עוסק ב**יסוד מוסד בתורת הרב גינזבורג** – ארבע דמויות משפיעות שצריך כל יהודי בחייו – **רבי משפיע-צדיק-גיבור**. בשיעור חוזר הרב בקיצור על הישנות, תפקידן של הדמויות והקומה אותה הן בונות אצל האדם, כשהחידוש בשיעור זה הוא הגדרת **ארבע תכונות אותן מקבלים מארבע הדמויות** – **רוממות האל, שפלות האדם, אהבה (לתורה ולעם) ועזות דקדושה** [כשעל הנושא האחרון תוכלו לקרוא גם ב**סיפור החסידי**, הקצר והחד, שלנו].

השיעור השני, שיעור משבת וארא, עוסק ב**ביאורי רבי לוי יצחק על התניא** ובו מתבאר הנושא היסודי "**תורה לשמה**" על 'פרצוף' רבדיו, תוך חידוד ההבדל בין עבודת הבינוני לעבודת הצדיק בלימוד "לשמה". יש כאן דוגמה כיצד דיוק קבלי של רבי לוי'ק מקבל משמעות רחבה וקיומית ב'עבודה', אם רק פורשים את יריעת העיון שעמדה מאחורי קריאת התניא שלו.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

ארבע דמויות משפיעות

קיצור מהלך השיעור

אחד מנושאי היסוד של החסידות, הוא **קבלת התורה** לא רק "**מפי ספרים**" אלא גם "**מפי סופרים**" – מפי דמויות חיות, המוסרות את התורה, מדריכות בדרכי העבודה ומשמשות **דוגמה חיה בעבודת ה'**. כשמעמיקים אפשר לשרטט מבנה של **ארבע דמויות** שמכוונות את האדם בעבודת ה' – **רבי, משפיע, צדיק וגבור** – כאשר כל דמות בונה בו **קומה אחרת** ומעניקה לו **תכונות אחרות** בעבודה. הנושא הזה, בו הרחיב הרב בכמה הזדמנויות במשך השנים, מקבל בשיעור הזה פרק נוסף.

פרק א הוא מעין סיכום תמציתי של כלל הנושא כפי שדובר בעבר, תוך **הדוגמאות האישיות** של הרב לארבע הדמויות בחייו והתמקדות בדמותו של הרה"ח **משה צבי הלוי סגל** – חמיו של הרב וה'גבור' בין הדמויות שלו (כהוראת הרבי מליובאוויטש לרב ללמוד ממנו את עניני הציבור) – שיום ההולדת שלו חל בשבת בה נמסר השיעור. **פרק ב** הוא תורף החידוש של ההתוועדות, המגדיר במושגים חדשים את **התכונות** שמתקבלות מארבע הדמויות – **רוממות אל, שפלות האדם, אהבה** (לתורה ולעם) **ועזות דקדושה**. השיעור נמסר לצוות מדריכי **תנועת הנוער רבי חייא** – תנועה בראשות הרב שעורכת פעילויות לבנים לפני גיל בר מצוה. **פרק ג** מתייחס בקיצור לחשיבות התנועה והוא **תשובות לשאלות** שהעלו המדריכים לגבי הפעילות בכלל ולגבי תוכן השיעור בפרט. שיעור מרתק, עסיסי ונוגע שאסור להחמיץ.

הוא ארבע דמויות שצריכות להיות לכל אחד בעבודת ה' – רבי, משפיע, צדיק וגבור. ארבע

בא תשפ"ג – כפ"ח.

א ראה שיעורי ר"ח תמוז תשס"ז, כ"ח טבת תשע"ב, ליל פורים תשע"ה ועוד.

א. רבי משפיע צדיק גבור

ארבע דמויות

אחד הנושאים שאנחנו אוהבים לדבר עליו^א

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. ליל שבת

בכל העולם, מנהיגים גדולים בדרך כלל מתחילים מכך שהם גבורים שדואגים לעם שלהם

"ראשית דרכו של גואל ישראל"¹, משה רבינו מתחיל את דרכו ב"ויך את המצרי"² – הוא רואה מצרי מכה יהודי והוא לא יכול לסבול זאת ופועל בגבורה. בכלל, בכל העולם, מנהיגים גדולים בדרך כלל מתחילים מכך שהם גבורים שדואגים לעם שלהם.

כלומר, הגבור נותן דוגמה של מעשה גבורה שהתכלית שלה היא המלכות, ההנהגה.

י	רבי
ה	משפיע
ו	צדיק
ה	גבור

שתי הדמויות הראשונות, רבי ומשפיע, הן מוכרות יותר – כל חסיד חב"ד יודע שחוק מהרבי צריך גם משפיע. הדמות של המשפיע היתה קיימת בכל הדורות והרבי עורר במיוחד³ על מבצע של "עשה לך רב" באופן אישי, שכל אחד צריך משפיע וכל אחת צריכה משפיעה. את הדמויות של הצדיק ושל הגבור, באופן מובנה כחלק מהדמויות שכל אחד צריך, אנחנו הוספנו. כלומר, כבר היה היחוד העליון, י"ה – 'אבא ואמא' של כל חסיד – ואנחנו הוספנו את היחוד התחתון, ו"ה.

ורמז נאה: **רבי משפיע צדיק גבור** עולים "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"⁴! ארבע הדמויות הללו ממליכות יחד את ה' בעולם, עושות לו יתברך דירה בתחתונים, ועל ידי יחודן (בי, הקשור לכולן) אזי זוכים במהרה להתגלות המשיח (החל מניצוץ המשיח שבי) "והיה [לשון מיד⁵] הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד!"

הדמויות הללו יכולות להכלל גם באדם אחד – שהוא גם הרבי, גם המשפיע, גם הצדיק וגם הגבור – ויכולות גם להופיע במספר אנשים, אך לכל אחת מהן תפקיד אחר במה שהוא נותן לי בעבודת ה'.

הסברנו שארבע הדמויות הללו הן כנגד אותיות שם הוי' ב"ה:

הרבי והמשפיע הם כנגד י"ה, אבא ואמא, שמכל אחד מהם מקבלים משהו אחר בחינוך, כמו שנסביר עוד יותר בהמשך. בגדול, מהרבי מקבלים דרך בחיים, גילוי של אור אלקי, ומהמשפיע מקבלים מה שנקרא בחסידות 'ביטוש'. בתניא⁶ מובא משל מהזהר⁷ ש"אעא דלא סליק ביה נהורא מבטשין ליה" – אם האש לא אוחזת בעץ צריך לבטש אותו, וכך אם האור של הנשמה לא מאיר באדם צריך לבטש את ישותו. הביטוש עושה בחסיד "חותם שוקע", הופך אותו לכלי לאור האלקי (אותו יקבל מהרבי, וכדלקמן). יש בחסידות⁸ עוד כמה משלים עיקריים וחשובים לצורך בביטוש אותו מקבלים מהמשפיע.

הצדיק הוא כנגד ה"ו שבשם, הכוללת את כל המדות, כשהכלל הגדול הוא החסד, "יומא דאזיל עם כולהו יומין"⁹ – מהצדיק מקבלים השראה של אהבה, אהבת התורה ואהבת ישראל. הגבור הוא כנגד ה תתאה, ספירת המלכות. דוד מלך ישראל מתחיל בתור גבור – במלחמה שלו עם גלית. גם משה רבינו הוא מלך, "ויהי בישרון מלך"¹⁰, והוא מתחיל במעשה גבורה. כמו שאנחנו קוראים לכך במאמר במלכות ישראל,

1 ב פכ"ט.

2 ג ח"ג קסח, א.

3 ד ראה רשימות חוברת כב עמ' 160 (משל ניפוך פשתן).
יין משמח ח"ג שער שני בתורה "אין כלי שלם יותר מלב שבור" (משל שבירת הבתולים).

4 ה ראה זהר ח"ג קג, א"ב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה דרוש ב; פע"ח שער ח"ס פ"א.

5 ז דברים לג, ה.

6 ז ראה מלכות ישראל ח"ג מאמר "ראשית דרכו של גואל ישראל – ויך את המצרי".

7 ח שמות ב, יב.

8 ט שיחת דברים תשמ"ו ועוד.

9 י אבות פ"א מ"ו.

10 יא זכריה יד, ט.

יב ספרי ראה ג; כי תבוא א.

יום ההולדת של הגבור – ר' משה סגל

כשלמדנו על הענין בפעם הראשונה, בשביל להמחיש, אמרתי מי ארבע הדמויות אצלי: הרבי שלי הוא הרבי – הרבי מליובאוויטש; המשפיע שלי הוא ר' אשר פריינד; הצדיק שלי הוא רבי מאיר אייזיקזאהן, בעל ה"מבשר טוב", שלא כל כך מכירים אותו – אבל אפשר להכיר אותו דרך הספר שלו; והגבור שלי הוא השווער שלי, ר' משה סגל – הרב משה-צבי הלוי סגל. חזרנו היום לנושא הזה כי בהשגחה פרטית השבת הזו נקבעה ל-ר' שבט, יום ההולדת של ר' משה סגל, שנכנס כעת לשנתו ה-120 (מתחיל לומר פרק קב בתהלים).

הגבורה שלו נקבעה על שם היותו התוקע הראשון בכותל המערבי במוצאי יום כיפור. הוא תקע בשופר ומיד נעצר והרב קוק זצ"ל – אף שלא הכיר אותו – הודיע לבריטים שהוא לא יסיים את הצום שלו עד שהבחור שנעצר ישוחרר, והוא אכן שוחרר. מאז הוא חנך בכל שנה אחד מהחבר'ה שיתקע במוצאי יום כיפור. התקיעה שלו בכותל היתה בעצם התחלת המרד המעשי בבריטים. צריך לחשוב איך פעולת הגבורה שלו יכולה להשתקף אצלנו היום, איך כל אחד יכול לעשות משהו דומה. תקיעת שופר היא גם פעולה ששייכת למשיחת מלך¹ – גבורה ששואפת למלכות.

הוא גם הקים את ברית החשמונאים – הארגון המורד של הצעירים הדתיים – ופיקד עליה עד להקמת המדינה. הם אחר כך היו נפגשים כל שנה, אני זוכר את המפגשים – היתה אצלם התחושה כמו שכתוב על חסידים שהם "משפחה אחת באהבה"². החיבור שלהם הגיע מתוך פעילות במסירות נפש. כתוב³ שאידיאלים, רעיונות, לא כל כך מחברים אנשים – מה שיוצר חיבור הוא פעולה משותפת, ובמיוחד פעולה

מתוך מסירות נפש.

את סיפור החיים שלו הוא כתב בספר "דור ודור" – ספר שחשוב שכל אחד מהחניכים שלנו ילמד, יקרא וידע היטב, גם במוסדות וגם בתנועות הנוער. חשוב לדבר עליו כשאנחנו יושבים כאן – חוץ מזה שאנחנו יושבים בבית שלו, הוא היה ממקימי כפר חב"ד ומהדמויות הכי חשובות, אם לא הדמות הכי חשובה, בהקמה ובהתפתחות של כפר חב"ד.

חב"ד בפולטבה

ר' משה סגל גדל בעיירה פולטבה. שם הוא קבל את ראשית החינוך החסידי-חב"די שלו. כמו שאפשר לקרוא בספר, כבר שם הוא התחיל עם מעשי הגבורה שלו.

הרב שם היה הרב יעקב-מרדכי בזפלוב שידוע בתור הרב מפולטבה. הוא היה חבר-חברותא של הרבי הרש"ב, שהתבטא עליו שהוא הציל את הנפשו-רוח-נשמה-חיה-יחידה שלו. זהו סיפור ידוע⁴, כאשר הרבי המהר"ש הורה לבנו הרבי הרש"ב לחזור על מאמר חסידות מסוים 72 פעמים ברצף (בלי לישון ולאכול וכו'). הרבי הרש"ב עשה חשבון מהיר שזה יקח לו שלשה מעת-לעת, והוא לא יוכל להחזיק מעמד בלי עזרה. חברו ר' יעקב-מרדכי הלך מיד לישון ואחר כך קם לעזור לו להחזיק ער – הוא פשוט צבט אותו שוב ושוב כדי שלא ירדם.

בתקופה מאוחרת יותר אבא של השווער שלי, הרב אברהם-מרדכי הלוי, למד חברותא בפולטבה עם הרב שם – שניהם נקראים מרדכי. הוא היה תלמיד חכם ושוחט – הוא גם כתב ספר על הלכות שחיטה, "ספרא דטבחא", שכדאי שכל מי שלומד שחיטה יכיר אותו. הם למדו נגלה וכנראה גם חסידות ביחד. השווער סיפר שהוא זוכר כיצד הוא ונכדו של הרב מפולטבה שיחקו יחד תחת השולחן של הרב תוך כדי שהוא מקבל קהל וכותב תשובות.

יג ראה מלכים"א א, לט.

יד לוח "היום יום" כ"ד טבת.

טו ראה ד"ה "ברישי הורמנותא דמלכא" פ"ה (נדפס

במגיד מראשית אחרית), ובכ"מ.

טז ראה המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן ח"א עמ' 412 ועוד.

אפשר להיות חסיד חב"ד לגמרי וגם לומר את זמירות שבת, לשיר את הזמירות בדבקות

שיכריע במחלוקת שלהם. הרב המגיד ענה שאמנם הדרך של התבוננות קודם בשפלות האדם גבוהה יותר, והיא היתה הנכונה בדורות הקודמים, אך בדורות החלשים שלנו צריך ללכת בדרך הפוכה – להתחיל מרוממות

א-ל ואז להגיע לשפלות האדם.

היחס בין רוממות א-ל ושפלות האדם הוא כמו אתערותא דלעילא ואתערותא דלתתא. לכתחילה יש מעלה בדרך של "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר"^{כג} – כשמגיעים להתבוננות ברוממות א-ל מתוך הרגשת שפלות האדם ההתבוננות בגדולת ה' היא עמוקה ויציבה יותר, פועלת יותר על האדם. אבל אם אנחנו דור חלש אין ברירה וצריך להתחיל מרוממות א-ל, להעזר קודם כל באתערותא דלעילא. נכון שכאשר "איש מזרע תחלה יולדת נקבה", אבל אנחנו דור נשי – היום צריך להגדיל את מעלת האשה, זו העבודה של כולם.

בכל אופן, בסדר של הדורות הקודמים או בסדר של הדורות האלה, רוממות א-ל ושפלות האדם הן שני עמודי התווך של עבודת האדם, יכין ובעז של ההתבוננות. כעת אנחנו רוצים להסביר שאת שניהם מקבלים מהרבי ומהמשפיע – שתי הדמויות היסודיות של כל אדם בעבודת ה':

רבי – רוממות א-ל

מהרבי מקבלים את הגילוי של רוממות א-ל. רבי הוא נשמה דאצילות, וגם נשמה כללית ונשמה חדשה^{כד} – הוא חי בחווית אחדות ה' של עולם האצילות. כולנו נשמות דבי"ע, אנחנו לא מרגישים את אחדות ה' ולא יכולים מעצמנו לחוש את רוממות ה'. רבי, בתור נשמה דאצילות, וגם על יסוד דברי הרב

לרב מפולטבה יש ניגון ידוע^{כז} שחמי מאד אהב. גם ממש לפני פטירתו הוא בקש שישירו את הניגון הזה (וגם את הניגון "פון חאסלאוויטש קיין ליובאוויטש"). כעת נשיר עוד דבר שחמי היה רגיל לשיר ושמע מחסידי חב"ד

דפולטבה – מנוחה ושמחה בניגון חב"די. היום חסידי חב"ד לא כל כך שרים זמירות שבת^{כח}, אבל פעם בהחלט שרו זמירות שבת, עד כדי כך שיש אפילו ניגוני חב"ד מיוחדים לזמירות (יש גם ניגון שמקובל שבו שר הרבי המהר"ש את "לבי ובשרי" לאבן עזרא). נלמד מכך שאפשר להיות חסיד חב"ד לגמרי וגם לומר את זמירות שבת, לשיר את הזמירות בדבקות – בפרט שזה ניגון חב"די^{כט}.

ב. קבלה מכל דמות רוממות א-ל ושפלות האדם

יש סיפור ידוע^{כו} – שדברנו עליו לא פעם^{כא} – אודות ויכוח בין האחים הקדושים הרבי ר' זושא והרבי ר' אלימלך. כתוב^{כב} שלפני התפלה על האדם להתבונן ברוממות א-ל ובשפלות האדם. הרבי ר' זושא אמר שהאדם צריך קודם להתבונן בשפלות של עצמו ומתוך הרגשת השפלות שלו להגיע להתבוננות ברוממות של ה'. אחיו הצעיר ממנו, הרבי ר' אלימלך, אמר שהסדר הוא הפוך – על האדם להתבוננות ברוממות א-ל ומתוך כך להרגיש את הריחוק והקטנות שלו ולהתבונן בשפלות האדם. הם באו אל הרבי שלהם, הרב המגיד ממעזריטש, ובקשו

יז ספר הניגונים ניגון מה.

יח ספר המנהגים עמ' 29. ובכ"מ.

יט להאזנה ניגוני ליל שבת ב ניגון 4. ראה גם ספר הניגונים ניגון ריט.

כ תשואות חן (ליניץ), ליקוטים.

כא ראה מדור "נעם אלימלך" (המורחב) בגליון ויצא תשפ"א. ובכ"מ.

כב ש"ע או"ח צח, א.

כג ברכות ס, א. וראה לקו"ת ויקרא ב, ג; תזריע כ, א. ובכ"מ.

כד ראה לב לדעת "וצדיק יסוד עולם" פ"ב ועוד.

צדיק – אהבת תורה ואהבת ישראל

אם מהרבי והמשפיע – הדמויות ה'מוסכמות' בחב"ד – מקבלים את שני העמודים, רוממות א"ל ושפלות האדם, בשביל מה צריכים את הצדיק והגבור שהוספנו? הרבי והמשפיע הם לא כל כך דוגמה עבורי, הם לא דמויות לחיקוי אלא דמויות שמקבלים מהן. את הרבי בוודאי אני לא יכול לחקות, הוא רבי, נשמה דאצילות, ואני לא רבי. אבל גם את המשפיע אין כל כך ענין לחקות – בעיקר צריך לקבל ממנו. את הצדיק והגבור אני צריך בשביל לקבל השראה, דוגמה אישית לחיקוי.

כמו שאמרנו, הצדיק הוא מקור של השראה, קודם כל, לאהבת תורה. אם אנחנו מדברים על תנועה של בני-נועה, הדבר הראשון שאנחנו רוצים הוא שכל אחד יהיה אוהב תורה. הצדיק פשוט מאוהב בתורה – הוא אוהב את התורה, עוסק בה בשקידה ומצליח להקדין שהתענוג הכי גדול הוא פשוט לשבת וללמוד תורה. הצדיק הוא כנגד ה"ז שבשם, שהעיקר שלה הוא ספירת התפארת – עמוד התורה. בהמשך הקו האמצעי שב"ז נמצאת ספירת היסוד, שהיא אהבת ישראל של הצדיק – האהבה שלו לכל יהודי, העין הטובה שלו ועשית הצדקה והחסד שלו – שגם צריכה להיות השראה עבורי.

אהבת התורה של הצדיק היא, כמובן, מתוך ההכרה שזו "תורת הוי"ל" – הסוד של "ברוך בתורה תחילה"^{לא}, לזכור שאין מדובר בחכמה אנושית אלא בדבר ה'^{לב}. גם אהבת ישראל העצמית היא בהיות כל ישראל "חלק הוי' עמו"^{לב} ומתוך אהבת ה' שלנו (ששלמותה היא לאהוב מה שהאהוב אוהב^{לד}). אם כן, אהבת התורה ואהבת ישראל של הצדיק כוללות ממילא גם את אהבת ה'.

המגיד ממעזריטש ש"אצילות איז אויך דא"^{כה} ('אצילות היא גם פה', בעולמות התחתונים), יכול לגלות לנו את רוממות ה'. במלים פשוטות, רבי מגלה שיש ה' בעולם – מהרבי מקבלים את ההכרה הבהירה שיש ה', את היכולת להתבוננות ברוממות שלו ואת הבטול לגילוי אחדות ה' בעולם שלנו.

משפיע – שפלות האדם

מהמשפיע מקבלים את ההתבוננות בשפלות האדם. כמו שאמרנו, המשפיע הוא מי שיודע לעשות 'ביטוש', ללמד את האדם לראות את שפלותו. אבל לא רק שהמשפיע נותן שפלות – הוא גם 'מאמת' את השפלות הזו. הרבה פעמים נדמה לאדם שיש לו שפלות אבל זה הכל רמאות. ספר התניא מלמד את האדם "אל תהיה רמאי"^{כו} – אין צורך לומר שאדם לא ידמה את עצמו שהוא צדיק, כל אחד שלומד תניא כבר יודע ש"הלואי בינוני"^{כז}, אבל לפעמים לאדם נדמה שהוא ענו, שיש לו שפלות, והכל רמאות עצמית לגמרי. המשפיע מלמד לברר את השפלות, שתהיה אמתית ולא שפלות של שקר.

בדרך כלל מסבירים שהמשפיע מלמד התקשרות לרבי. מה הקשר של שפלות האדם להתקשרות? היחס בין חכמה ובינה (י"ה, רבי ומשפיע) הוא יחס של אור וכלי ("חיוהי" ו"גרמוהי")^{כח} – הכרת השפלות הופכת את האדם כלי לאור, הביטוש עושה אותו "חותם שוקע" שיכול לקבל "חותם בולט"^{כט}.

במלים פשוטות,
רבי מגלה שיש ה'
בעולם

כה ראה סוד ה' לראיו ש"ב פ"ה.

כו בשם חסידים. ראה באריכות ובעומק בספר חתן עם הכלה ביאור קי.

כז בית רבי ח"ב פ"ח הערה ג.

כח ראה ע"ח שמ"ב פ"ה ועוד.

כט ראה לקו"ת שה"ש מה, א ואילך.

ל שמות יג, ט ובכ"ד.

לא בבא מציעא פה, א.

לב לקו"ש חט"ו עמ' 3 ואילך וש"נ.

לג דברים לב, ט.

לד ראה לוח "היום יום" כ"ח ניסן.

גבור – עזות דקדושה

הגבור, כשמו, הוא השראה של גבורה שבסופו של דבר מכוונת לבנות את המלכות, לבנות מנהיגות, כמו שהסברנו. לגבורה הזו יש עוד שם, עוד מושג חשוב – עזות דקדושה. הטור פותח במדת העזות הדרושה מעובד ה', "הוי עז כנמר"^ל. בעבודת ה' צריך עזות של "אל יבוש מפני המלעגים"^ל. מענין שהבית יוסף, בשלחן ערוך, לא מביא את כל המשנה הזו – הוא מתחיל מהסוף, מ"גבור כארי" (גם תכונה של גבורה, כמובן). אדמו"ר הזקן בשלחן ערוך שלו – במהדורא בתרא – גם פותח בתחלת המשנה.

של מי המשנה הזו? יהודה בן תימא. אנחנו מסבירים^ל שתימא אותיות **מתיא** ויהודה בן תימא הוא מעין גלגול של יהודה בן מתתיהו החשמונאי. החשמונאים הצטיינו בעזות במלחמה שלהם ביונים, הם השראה לברית החשמונאים שהזכרנו. הגבורה והעוז של החשמונאים במלחמה כוננו בסופו של דבר מלכות, הנהגה של עם ישראל. בעצם העובדה שהחשמונאים, שהיו כהנים, לקחו את המלכות יש עזות גדולה, שיש בה גם פן לא כל כך רצוי^ל.

זו נקודה שחשוב להדגיש: העזות כאן שייכת למלכות. במלכות יש גם "רגליה ירדות מות"^ל, היפך החיים – יש עזות דקדושה אבל יש עזות שלילית, כסיום משנת "הוי עז כנמר" ב"עז פנים לגיהנם"^ל (לכן נושאי הכלים על השו"ע אומרים^מ שאדם צריך להשתמש בעזות בעבודת ה' במקום הצורך,

אבל לא לקנות אותה כמדה נפשית פנימית – ממתן תורה "ישראל עזין שבאומות"^{מא} הופכים לביישנים^{מב}, כאשר "תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו"^{מג} במדת "בשת פנים לגן עדן" ולא חלילה "עז פנים לגיהנם", אך את עצם המדה יש לשמור כמקור מסירות הנפש הטבעית של כל יהודי על קידוש ה'^{מד}). מי הכי עז בתורה? פרעה, שאנחנו קוראים עליו עכשיו, שאומר "לא ידעתי את הוי' וגם את ישראל לא אשלח"^{מה}, הוא לא מתרשם מכל מה שקורה. הוא שיא העזות דקליפה. כנגדו עומד משה רבינו – שהוא גם מלך, כנ"ל – ונוהג בעזות דקדושה. יש כאן עימות של עזות מול עזות, של המלכות דקדושה מול המלכות דקליפה. בסוף משה מנצח, פרעה נשבר, רואים שהעזות של הקדושה תקיפה יותר.

למה אני מרחיב בענין? העזות שייכת בעיקר לדור הצעיר – לתנועת נוער. לכן צריך הרבה בירור מהי העזות הרצויה. כשאנחנו מדברים על עזות דקדושה לא רוצים שכולם יתחילו לעשות שטויות. עזות יכולה להיות גם דבר מסוכן. שוב, עזות דקדושה היא מדה חשובה, וכתוב^{מו} שהיא תנאי הכרחי וראשון בשביל להיות חסיד, אבל צריך לדעת בדיוק איך ומתי להשתמש במדת העזות. אם רוצים ללמוד מהעזות של ר' משה סגל, בעל יום ההולדת, צריך לשים לב קודם כל שהוא בחר בתקיעת שופר – מנהגי ישראל במוצאי יום כיפור, המבטא את עצם הנשמה (שמתגלה בתפלת נעילה). היות שהמלכות דקליפה אסרה בתוקף את התקיעה היה בתקיעה הזו מרד של ממש, ומכיון שתכונת העזות דקדושה היא מדבקת רוח המרד תפסה

לה אבות פ"ה מ"כ.

לו טושו"ע א"ח א, א.

לז הנרות הללו נר רביעי עמ' 82' 83' ועוד.

לח ראה רמב"ן לבראשית מט, י. ועד"ז בכיוון הפוך, כשרצה המלך עזיהו לקחת לעצמו כהונה – דהיי"ב כו, טז כא.

לט משלי ה, ה.

מ ראה מ"ב סק"ה וביה"ל ד"ה "ולא יבוש". וראה עוד

הנרות הללו מאמר "עז כנמר".

מא ראה ביצה כה, ב.

מב יבמות עט, א.

מג שמות כ, יז וראה יבמות שם ונדרים כ, א.

מד מסירות הנפש באה מספירת החכמה שבנפש – ראה תניא פרקים יחכה – עליה נאמר "החכמה תעז לחכם" (קהלת ז, ט).

מה שמות ה, ב.

מו רמ"ח אותיות כח.

שהודיה פירושה הכרה באמת שלמעלה מהבנה והשגה – מי שנמצא עדיין בתודעה של עשייה, בלי הרגשה והכרה גבוהות יותר, צריך לקיים בעצמו "הכל יודוך".

עולם היצירה הוא העולם של המדות, כשהמדה העיקרית שבו היא ספירת התפארת. עבודת ה' של ספירת התפארת היא לפאר ולשבח את ה' – "הכל ישבחוך". בשביל לפאר את ה' צריך כבר איזו שהיא השגה, איזו הרגשה – לא מספיק להודות, צריך איזו הכרה חיובית של שבחי ה'.

אחר כך עולים לעולם הבריאה, בו נמצאים השרפים האומרים "קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות"²³. השבח של השרפים הוא דווקא על הנבדלות של ה' מהעולם, הקדושה שלו – "הכל יאמרו אין קדוש כהוי'".

אמרנו הכל בשביל המדרגה הרביעית, העליה לאצילות – "הכל ירוממוך סלה יוצד הכל". רואים כאן שהרוממות שייכת למדרגת האצילות, המדרגה של הרבי. ההשגה של "אין קדוש כהוי'" היא כמו ידיעת השלילה של הרמב"ם – הכרה שה' קדוש ונבדל מכל מה שאנחנו מכירים. ב"הכל ירוממוך" יש כבר סוג של ידיעת החיוב ברוממות א-ל, המגמה של החסידות²⁴. גם ה"סלה" שייך לנצחיות של עולם האצילות.

ג. הדרכה ושו"ת

אנחנו בשבת למדריכים בתנועת הנוער רבי חייא. לתנועת נוער יש כח גדול להגיע לציבור הכי רחב. מוסדות חינוך הם חשובים מאד, אבל למוסדות החינוך שלנו לא יגיעו כולם – הם יכולים להיות היעד של חלק מהחניכים, בעזרת ה', ומהם יוצאים המדריכים, אבל תנועת נוער מגיעה לציבור הרבה יותר רחב. כמו שאמרנו, גם העזות, הכח לחולל שינוי, שייכת במיוחד לנוער – לכן חשוב מאד להשקיע הרבה

והתפשטה בזכות התקיעה הזו – הבעה של "קלא פנימאה"²⁵, הכרזת עצם הנשמה על מרד.

סיכום וכוונה לתפלה

אם כן, לסיכום, אמרנו שמהרבי מקבלים חוש ברוממות א-ל – רוממות; מהמשפיע מקבלים הרגשה אמתית בשפלות האדם – שפלות; מהצדיק מקבלים השראה של אהבת תורה ואהבת ישראל, ובקיצור – אהבה; ומהגבור מקבלים עזות דקדושה.

אנחנו אוהבים להוסיף איזו כוונה בתפלה. נאמר כוונה שאפשר לכוון מחר בבקר בתפלה. ברכת "יוצר אור" בשבת מתחילה כמו בחול – "ברוך אתה הוי' אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא את הכל". הקטע הראשון ששונה יוצא מהמלה "הכל" ומרחיב-מפרש אותה:

הכל יודוך. והכל ישבחוך. והכל יאמרו אין קדוש כהוי'. הכל ירוממוך סלה יוצר הכל. כתוב²⁶ שהקטע הזה בתפלה הוא התבוננות של עליה בארבעה עולמות (ענין עיקרי בתפלה²⁷):

"הכל יודוך" שייך לעולם העשייה. מתי האדם הכי בעשייה, במקום הכי נמוך? כשהוא רק מתעורר בבקר – ואז אומרים "מודה אני". בעולם הזה, עולם העשייה, צריך להודות לה' על כל דבר – לא להיות כפוי טובה (המדה הכי רעה) אלא לדעת להכיר טובה ולהודות על כל דבר (בסיס כל המדות הטובות)²⁸. כתוב²⁹ שכל הרע של פרעה – שיא העזות דקליפה, כנ"ל – התחיל מהיותו כפוי טובה, המתכחש לטובה לה זכו הוא וכל מצרים בזכות יוסף ויעקב. בחסידות מוסבר³⁰

מז ראה לקו"ת לר"ה נח, ד ואילך ובכ"ד.

מח ראה נעם אלימלך לך לך ד"ה "או יאמר יעבור".

מט ראה כש"ט (קה"ת) אותיות רט"ד, רט"ב.

נ ראה חובות הלבבות הקדמה לשער הבחינה; תום ודעת מאמר "תמימותו של רש"י" עמ' צד.

נא המשך "באתי לגני" תש"ו אות יג (הנלמדת בשנה זו) - ובהרחבה בד"ה "באתי לגני" תשכ"ג.

נב תו"א טו, ב ובכ"ד.

נג ישעיהו, ג.

נד ראה חסדי דוד הנאמנים ח"א עמ' 41; החכמה מאין תמצא עמ' קפד.

וצריך למצוא דרך לומר אותם פשוט, באופן שיתאים לכולם. אדרבא, הכמות דווקא מוסיפה להתעוררות ולהתלהבות.

עזות דקדושה מול יהודים
שאלה: הרב דבר על עזות דקדושה, שצריכה לאפיין בעיקר נוער – איך צריכה להתבטא היום העזות?

תשובה: על התשובה לשאלה הזו צריך להתוועד הרבה – זו השאלה הכי חשובה שצריך למצוא לה את התשובה. כעת רק ניתן דוגמה שאפשר ללמוד מר' משה סגל על דרך השלילה: כאשר קמה המדינה, ומהרגע הראשון היא לא קמה כמו שרצו, לא על פי התורה, היו דעות שצריך להמשיך להלחם. חותני אסף את כל הבחורים ונתן להם שיחה אש-להבה שאנחנו לא הולכים להלחם ביהודים, שכעת צריך להתפרק מהנשק. היתה שם משמעת חזקה, אם המפקד אומר משהו – ככה עושים – והוא בעצם פרק את ברית החשמונאים. המשיך להיות קשר חברי עמוק בין האנשים, כמו שתארנו, אבל הארגון הפסיק להתקיים. זו היתה החלטה שהעזות מהסוג הקודם לא מתאימה כעת. מצד שני, כשהיו יהודים שעשו פעולות לא חוקיות, בדרך כלל מול ערבים, הוא לימד עליהם זכות והשתדל מאד לעזור להם בפועל גם בהיותם בכלא (הוא הרי ידע טוב מה זה לשבת בכלא...).

אם היה היום מאבק מול שלטון זר – הדברים הרבה יותר ברורים. כשהמאבק הוא בין יהודים, איך תראה המדינה, צריך לבטא את העזות בצורה אחרת. דוגמה פשוטה היא העיסוק בנושא עבודה עברית, שהפך למושג לא-חוקי כאן במדינה.

מציאת הדמויות שלי

שאלה: איך אני יודע שדמות מסוימת –

כל אחד יכול להתעורר מהדברים הכי עמוקים והכי אמתיים וצריך למצוא דרך לומר אותם פשוט, באופן שיתאים לכולם

כוחות בהרחבה של התנועה. צריך שכמה שיותר בחורים, וגם אברכים, יצאו להדרכה בתנועה – דבר שראוי שכל אחד ישקיע בו זמן ומאמץ. אם יש למישהו שאלות בהקשר של התנועה ובכלל על מה שדברנו – אפשר כעת לשאול.

כמות או איכות

שאלה: האם בהדרכה עדיף להשקיע בכך שיגיעו יותר חבר'ה, שתהיה כמות גדולה של חניכים, או להשקיע באיכות, בלימוד ופעילות איכותיים עם קבוצה קטנה יותר? תשובה: זה לא אר-או, צריך גם וגם! "כמות מאכט איכות"¹⁷ – הכמות עושה את האיכות, צריך לדאוג שיבואו הרבה חבר'ה ולתת להם את הדברים הכי איכותיים. [בשביל שיבואו הרבה חבר'ה צריכים לעשות דברים אחרים – להשקיע יותר בכיבוד וכיו"ב.] מה הבעיה? שיאכלו טוב – אנחנו בחדש שבט, עם חוש האכילה – וזוהו יעזור להתרכז בתכנים הכי טובים ופנימיים.

מה הכוונה כשמדברים על איכות? הלימוד המעמיק והשכלתני שייך לשיבות, למוסדות. כשאנחנו מדברים על עומק בתנועת נוער אנחנו מדברים על תוכן שמעורר את הלב, על חכמה שמכניסה חם לאנשים. התפקיד של התנועה הוא לא לגדל 'משכילים', תנועה צריכה לבנות 'עובדים' – אנשים מסורים ונלהבים עם לב ער. המודל בתנועה הוא רבי הלל מפאריטש – מספיק שיהיו בקיאים בכל החסידות שלו... שוב, דברים אמתיים ועמוקים צריך לדעת לבטא בצורה קצרה ומובנת לכל, כל אחד יכול להתעורר מהדברים הכי עמוקים והכי אמתיים

17 לקו"ש ח"ב עמ' 293 ואילך (וראה באורך לחיות עם הזמן במדבר עמ' כא ואילך) ועוד.

המאמר הזה. אם מדובר ברבי, פנימיות ההתקשרות לרבי היא לא המסגרת החיצונית – אפילו לא של התורה שלו וההוראות שלו – אלא עצם האהבה לרבי¹³. אבל הרבי, שמביא אור אלקי לעולם, עושה זאת באמצעות התורה שלו. בשביל להכיר את הרבי, לדעת אם זהו באמת הרבי שלי, אני צריך ללמוד בהתחלה הרבה מהדברים שלו – לראות אם הם מתיישבים על לבי ומאירים מלהיבים אותו. בסוף אלה דברים המסורים ללב. אנחנו מסבירים מה התפקיד של כל דמות, מה צריך לקבל ממנה, אבל רק אתה יכול להרגיש אם זו הדמות שנותנת לך את הדברים הללו.

נתנו כאן עוד פרק בכל הנושא של רבי־משפיע־צדיק־גבור. נראה שכבר הגיע הזמן לרכז בספר את כל מה שדובר בענין במשך השנים. שבת שלום, ושתהיה הרבה פעילות – “ופרצת!”

נד ראה לוח “היום יום” כ”ו שבט.

מהדמויות שהרב הזכיר, רבי־משפיע־צדיק־גבור – היא הדמות שמתאימה לי? תשובה: רק לפי הלב. צריך להרגיש בלב אם זו הדמות המתאימה. אם אתה נמצא בעמדה של השפעה, מדריך אנשים אחרים, אתה יכול לנסות להלהיב אותם על הדמות שלך – או שזה יצליח או שלא... הלואי שתצליח ‘להדביק’ את המושפעים בהתלהבות מדמויות חיוביות. בכל הענין כדאי מאד ללמוד עוד מאמר יסודי שלנו, “פתיחות, הזדהות, התכללות”¹⁴, שמסביר את הצורך בהתקשרות ובעיקר את התהליך הנפשי, את ה‘עבודה’ שנדרשת כדי למצוא את הדמויות שלי, כדי להתקשר אליהן כדבעי וכדי שההתקשרות הזו תאפשר לי לממש את השליחות שלי ותביא לעולם הרבה טוב. בעצם, כל הנושא של רבי־משפיע־צדיק־גבור התפתח כדי להסביר טוב יותר, להרחיב ולהעשיר ובעצם להמתיק, את החלק של ה“הזדהות” בתוך המהלך שם. כדאי שכל אחד ילמד את

נד בספר אשא עיני.

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ כל אחד זקוק לארבע דמויות בעבודת ה' – רבי, משפיע, צדיק גבור (באיש אחד או בכמה אנשים).
- ◆ מהרבי, נשמה דאצילות, מקבלים הכרה ברוממות א־ל; מהמשפיע מקבלים הכרה אמיתית בשפלות האדם (העושה אותו כלי לאור ה'); מהצדיק מקבלים השראה של אהבת תורה ואהבת ישראל (הכוללת ממילא גם אהבת ה'); מהגבור מקבלים דוגמה אישית של עזות דקדושה (גבורה הבונה מנהיגות־מלכות).
- ◆ העזות שייכת למלכות ובה יש לברר בנפש בין עזות דקדושה ועזות דקליפה ואזי להשתמש בעזות דקדושה הבונה את המלכות דקדושה כנגד העזות דקליפה של המלכות דקליפה.
- ◆ ביטוי הגבורה והעזות שונה במאבק נגד הכובש הגוי ובמאבק על צביון המדינה היהודית.
- ◆ עיקר העבודה בעולם העשייה הוא הודיה לה' על כל דבר טוב.
- ◆ המעלה של תנועת נוער היא ההגעה לציבור הכי רחב ובה “כמות עושה איכות”.
- ◆ האיכות כאשר מגיעים לציבור רחב אינה ההשכלה אלא העבודה שבלב – התעוררות והתלהבות מהרעיונות הכי עמוקים שמבוטאים באופן הכי פשוט.
- ◆ את ארבע הדמויות אפשר למצוא רק באמצעות הקשבה ללב.

שיעור

לקוטי לוי יצחק לתניא

"תורה לשמה" אצל הבינוני

קיצור מהלך השיעור

לאחרונה חזר הרב ללמד לקוטי לוי יצחק על התניא. בשיעור שלפנינו, העוסק בנושא היסודי של "תורה לשמה", נפרסת יריעה של פירושים בענין, כשמתוך הדברים עולה המשמעות המיוחדת של "תורה לשמה" **אצל הבינוני** (השונה מעבודת הצדיק) ומתגלה המשמעות הקיומית בעבודה של **הדקדוק הקבלי** שמדייק רבי לוי יצחק שניאורסון בפירושו.

מנת לקיים את מה שלומדים. יש כוונה נוספת לימוד על מנת ללמד, שהיום גם הוא נקרא לימוד על מנת לעשות², דהיינו על מנת לתקן³ ולהחזיר בתשובה. זהו הפשט, אבל אדמו"ר הזקן מסביר לפי פנימיות התורה: ולשמה היינו כדי לקשר נפשו לה' ע"י השגת התורה איש כפי שכלו כמ"ש בפרע"ח.

כתוב⁴ שיש "תלת קשרין" – ישראל, התורה והקב"ה – כאשר ישראל מתקשרים בתורה והתורה מתקשרת בקב"ה. הרבי מסביר⁵ שיש קשר שלישי, קשר ישיר בין ישראל לקב"ה, על ידי עבודת התשובה, אבל כאן מדובר על הסדר

"לשמה" – "כדי לקשר נפשו לה"

בפרק ה בתניא כותב אדמו"ר הזקן על לימוד תורה לשמה – נושא יסודי, ראשון במעלה, שצריך להעסיק כל בחור ישיבה וכל יהודי שעוסק בתורה. בפרקי אבות רבי מאיר אומר "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו"^א – ענין עיקרי ביותר.

קודם כל, צריך לדעת מהו הפשט של "לשמה" – לימוד על מנת לעשות. לימוד שלא לשמה הוא לימוד מתוך אינטרס – לימוד כדי להתייחר או לימוד בשביל להתפרנס מהתורה (היום אפשר להתפרנס ברווח בתור רב...). לעומת זאת, לימוד תורה לשמה הוא לימוד על

ב ראה גם בשיעור כ"ט תמוז תשס"ח ועוד.
ג בראשית רבה יא, ו (ובכ"מ).
ד זהר ח"ג עג, א.
ה לקו"ש ח"ח עמ' 408 ואילך.

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. יום שבת וארא תשפ"ג – כפ"ח.
א אבות פ"ו מ"א.

ממנו יוצא עמוד השדרה, בו יש חי חוליות, כנגדן תקנו את חי ברכות עמידה¹. כלומר, את הכח להתפלל מקבלים דווקא ממח הדעת, מח האחור, המקום אליו שייך הסוד של לימוד תורה לשמה בתניא לפי דברי רבי לוי־יצחק. כשה' הראה למשה "קשר של תפילין" הוא גילה לו את יג מדות הרחמים ולימד אותו את סדר התפלה ("רחמי") על ישראל² (וממילא, אם ה' היה מראה למשה את פניו היינו זוכים רק בפנימיות התורה, ולא בעבודת התפלה, שהיא העיקרית בעבודתנו לעשות לו יתברך דירה בתחתונים על ידי חיים תמיד נוכח פני ה', "באשר הוא שם"³, בצרותיו שבעולם התחתון דווקא).

"לשמה" של בינוני

כפי שחזר הרבי הרבה פעמים⁴, אביו כתב את הערותיו על דרך הקבלה, תוך שהוא סומך על החסיד הלומד שיבין מעצמו את המשמעות החסידית הפנימית של הדברים. כדי להבין טוב יותר את משמעות חידושו של רבי לויק כאן צריך להבין את מה שכתוב כאן בתניא ולהעזר בענין בעוד פירושים הערות של הרביים והחסידיים על הדברים⁵.

הרבי כותב⁶:

כי לשמה המבואר בתניא הוא כדי לקשר נפשו ולא לשם התורה – שלכן כשמפרטים הענינים יותר נק' זה אדעתא דנפשי⁷.

בעצם, יש כאן קושיא מתבקשת: יש מאמרי חסידות מאד מפורטים על לימוד תורה לשמה, כמו במקורות שהרבי מציין בהמשך הערתו, החל מהדרוש הראשון בדרושי חתונה בסידור. על הדרוש הזה, עם הגהות רבי הלל, מבוסס

הרגיל בו ישראל מתקשרים לה' על ידי התורה. אדמו"ר הזקן אומר שלימוד תורה במגמה הזו הוא לימוד תורה "לשמה".

רבי לוי־יצחק: "לקשר" – קשר של תפילין

על כך כותב רבי לוי־יצחק בהערותיו: דקדוק הלשון לקשר הוא כי לשמה הוא לשם ה', דלאה, כמ"ש בפע"ח ריש שער הנהגת הלימוד ע"ש, ולאה היא הקשר דתש"ד כידוע, שבו לקשר. בקבלה כתוב⁸ ש"לשמה" הוא לשם האות ה, אך יש בשם הוי' ב"ה ה עילאה ו־ה תתאה, בסוד "שם הגדלה [ה גדולה, עילאה] לאה ושם הקטנה [ה קטנה, תתאה] רחל"⁹. כאן, מביא רבי לוי יצחק מהפרי עץ חיים (שגם אדמו"ר הזקן הזכיר בפירושו בלשונו בתניא), שהכוונה היא דווקא ל־ה עילאה, סוד לאה. לכן, הוא מדקדק, בחר אדמו"ר הזקן בלשון "לקשר" (ולא 'לחבר' או 'לדבק' וכיו"ב), רמז לסוד

"קשר של תפילין" השייך ללאה אמנו (העומדת באחורי ז"א, במקום הקשר של התפילין)¹⁰.

קשר של תפילין נמצא בעורף, באחורי הראש, כנגד מח האחור – מח הדעת. המושג "קשר" עצמו מופיע עוד קודם בתניא, בהגדרת כח הדעת – "והדעת הוא מלשון והאדם ידע את חוה אשתו והוא מלשון התקשרות והתחברות שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאוד"¹¹. למח האחור, מח הדעת, יש חשיבות גדולה מאד –

עבודת התפלה

היא העיקרית
בעבודתנו לעשות
לו יתברך דירה
בתחתונים, על ידי
חיים תמיד נוכח
פני ה', "באשר
הוא שם", בצרותיו
שבעולם התחתון
דווקא

¹ ברכות כח, ב ועוד.

² ר"ה יז, ב.

³ בראשית כא, יז.

⁴ ראה לדוגמה תו"מ ח"ס ד' עמ' 94. ובריו מקומות.

⁵ יד הבא לקמן הוא מהנלקט בתניא עם מ"מ לקט פירושים וכו' (חטריק).

⁶ טו בהערה לתורת שלום – שיחת י"ט כסלו תרס"ג (עמ' 19).

⁷ פע"ח שער הנהגת הלימוד פ"א.

⁸ בראשית כט, טז.

⁹ ע"ח שער הכללים פ"ב.

¹⁰ תניא פ"ג.

לימוד התורה לשמה אינו גם לשם המטרה הנעלית של קיום העולם. מדרגה זו היא האחר של התורה, בעוד שהפנים של התורה היא היותה שעשועיו של הקב"ה

כיצד בתוך ה"שלא לשמה" עצמו של הבינוני מסתתר ה"לשמה", כראוי לבינוני הנקרא "איש תככים"^{כא}).

אנחנו אוהבים להביא רמזים בלשון אדמו"ר הזקן בתניא. הביטוי "כדי לקשר נפשו להוי" עולה 1156 – שלמות של 34 ברבוע, כלומר רבוע של המלה הראשונה כאן – "כדי"! "כדי" היא מלה מובהקת שאומרת שעושים משהו לא בשביל הדבר עצמו אלא בשביל היעד – לימוד תורה "כדי לקשר נפשו לה" הוא כולו "כדי", לא לשם הלימוד עצמו, אך זו עבודת ה"לשמה" של הבינוני.

המשכת אור אין סוף בתורה

הערה נוספת שמביאים מדברי הרבי^{כב} היא הגדרה לתורה לשמה: "ולשמה", פירושו הוא לשם התורה עצמה, לא לשם איזה ענין אחר, גם לא בשביל קיום העולם הנעשה על ידי לימוד התורה. "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת"^{כג} – בלי לימוד התורה אין קיום לעולם^{כד} – ואף על פי כן לימוד התורה לשמה אינו גם לשם המטרה הנעלית של קיום העולם. כך מבואר כי כאשר דוד המלך שבח את התורה בכך שקיום העולמות תלוי בה (בפסוק "זמרות היו לי חקיק בבית מגורי"^{כה}) הוא נענש על כך^{כו}, משום שמדרגה זו היא האחר של התורה, בעוד

הספר שלנו חתן עם הכלה, שמפורטות בו הרבה מדרגות ב"לשמה"^{טז}. כשלומדים שם רואים שהלימוד כדי לתקן את הנפש של הלומד, שנקרא לימוד "אדעתא דנפשיה"^{טז}, הוא המדרגה הכי גבוהה של "לא לשמה". דווקא על המדרגה הזו כתוב ש"מתוך שלא לשמה בא לשמה"^{טז}, כי רק על ידי תיקון הנפש – על ידי לימוד התורה, שמקשר את הנפש לה' – אפשר באמת להגיע ללימוד "לשמה", שהוא לשם התורה עצמה (ולא לשם נפשו של הלומד).

אכן, התניא הוא "ספר של בינונים" ואדמו"ר הזקן מגדיר כאן את הכוונה בלימוד תורה לשמה השייכת לבינוני – כוונה שעבוד הצדיק היא באמת בגדר "שלא לשמה". בעל משנת "כל העוסק בתורה לשמה" הוא רבי מאיר, שפעמים רבות אין הלכה כמותו משום שלא עמדו חבריו על סוף דעתו^{טז} – רבי מאיר שייך לעבודת הצדיקים וה"לשמה" האמתית הוא למעלה ממדרגת הבינוני. כמו שעל מדת האמת מסביר אדמו"ר הזקן שהאמת בעבודת הבינוני אינה "נקראת בשם עבודת אמת כלל, מאחר שחולפת ועוברת אחר התפלה, וכתוב 'שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר', ואעפ"כ לגבי מדרגת הבינונים נקראת עבודה תמה באמת לאמתו שלהם"^{כז} כך גם ביחס ללימוד "לשמה" – ה"לשמה" של הבינוני אינו בגדר "לשמה" כלל עבור הצדיק, אך עבור הבינוני היא ה"לשמה" הנרצה (שאף נאמר בו "מתוך שלא לשמה בא לשמה", כולל הפירושים בחסידות

כא הקדמת ספר התניא (ע"פ משלי כט, יג), וראה חתן עם הכלה עמ' רכא.

כב לקו"ש ח"ז עמ' 371 (בביאור לאבות הנ"ל הערה א).

כג ירמיה לג, כה.

כד פסחים סח, ב (ועי"ש שמדרגה זו היא למעלה מהלימוד "אדעתא דנפשיה" ואף על פי כן מדגיש הרבי כאן שזו לא תורה לשמה).

כה תהלים קיט, נד.

כו סוטה לה, א.

טז ראה סיכום בביאור קט שם.

יז אך ראה בספר שם עמ' קכח ואילך (וש"נ).

יח סנהדרין קה, ב.

יט עירובין יג, ב.

כ תניא פ"ג.

ה"שבילא" – אבל המקור שלהן הוא הקוץ העליון של הי, המשכה מהכתר אל החכמה. על החכמה כתוב "והחכמה מאין תמצא"^{לב} – היא מקבלת מ"רישא דאין", הראש השני שבכתה, שהוא התענוג... וזהו שנאמר בציצית למען תזכרו ועשייתם פי' שתהיו בחי' דכר שהוא בחי' משפיע כי בלא זה הרי כנ"י בחי' מקבל ואל אישך תשוקתך אבל עי"ז תהיו בחינת דכר משפיע [היחס בין משפיע למקבל הוא היחס בין הצדיק והבינוני. ה"למען תזכרו" הוא הכח להפוך להיות לצדיק-משפיע. ומה עושה צדיק משפיע?] דהיינו שימשיכו אור א"ס ב"ה בתורה [המשכת אור אין סוף בתורה היא המשכת התענוג בחכמה שהזכרה לעיל – אור אין סוף הוא אור הכתר, שפנימיותו התענוג, והתורה היא החכמה, "אורייתא מחכמה נפקת"^{לג}]. כמארז"ל על פסוק תורה צוה לנו משה מורשה כו' אל תקרי מורשה אלא מאורסה שהתורה נק' כלה והעוסק בתורה נק' בעל תורה כמאמר הזהר מארי דאורייתא והיינו ע"ד מ"ש במעיין החכמה [המיוחס למשה רבינו] דוד המלך ע"ה היה מחבר תורה שלמעלה עם קוב"ה שהיה ממשיך השראת אור א"ס בחכמה [בדרך כלל מצטייר שדוד המלך מחבר תורה שלמעלה עם קוב"ה מלמטה למעלה] – שבכח של תשובה, בתנועה של "רצוא", הוא מעלה את התורה ומחבר אותה לה'. כאן ברור שיש לו גם תנועה של "שוב" – הוא גם מעלה את התורה למעלה, להתחבר לה', אבל גם ממשיך בה אור אין סוף מלמעלה למטה. יש אצל דוד בחיבור הזה "רצוא ושוב"^{לד} – בגימטריא תורה^{לה}. כנראה שלהשגה הזו דוד המלך הגיע דווקא אחרי הסיפור של העלאת הארון, בו נענש דוד על כך שקרא לתורה "זמירות", ואז עבר דוד מלימוד תורה לשם קיום העולם ללימוד תורה לשם התורה עצמה, כדי להמשיך בה אור אין

שהפנים של התורה היא היותה שעשועיו של הקב"ה^{כז}. היחס בין אחר לפנים הוא היחס בין "שלא לשמה" ו"לשמה"^{כח}. הדבר הזה מוסבר בתניא בקונטרס אחרון ד"ה "דוד זמירות קרית להו" – זהו ממש סוף התניא, בחלק שכבר אפשר לומר ששייך לעבודת הצדיקים. הנקודה הזו, שעיסוק בתורה לשמה הוא שעשוע בתורה, שלמעלה מכל דבר שפועלים על ידי הלימוד, חוזר כמה פעמים בביאור טוב אצל רבי הלל מפאריטש^{כט} ומהדברים שלו הבאנו גם בספר חתן עם הכלה.

כמקור לביטוי של הרבי "לשם התורה עצמה" הוסיפו כאן הפניה לליקוטי תורה. כמו שהסברנו הרבה פעמים^ל, לעומת ספר התניא – שמדגיש את החילוק בין עבודת הבינונים לעבודת הצדיקים – בלקוטי תורה אדמו"ר הזקן כמעט לא מבחין ביניהם ויש בו הרבה התייחסות לעבודת הצדיקים. לחביבות הדברים נקרא בפנים^{לא} עד למשפט המצוטט. הוא

מדבר על סוד לבוש הציצית ו"לב החוטין שבה: ... כי ל"ב חוטין הם ל"ב נתיבות החכמה פי' עד"מ הנתיב שבהם עוברים ממקום למקום כך למעלה יש בחי' נתיבות שבהם נמשכו שפע התענוג בחכמה [אחר כך לב נתיבות החכמה ממשיכות את אור החכמה אל הבינה, להתחבר ל"ג שערי בינה – בסוד הקוץ התחתון של הי,

כז וראה משלי ח, ל.

כח ראה גם בשיעור כ"ו ניסן תשע"ז. ובכ"מ.

כט ראה בביאורו להקדמת דרך חיים (הובא בכ"ל הערה טז). ועוד.

ל כך לדוגמה מובא בספר **הפוך את החושך לאור** פי"א הערה ח (עמ' קפז).

לא לקו"ת שלח מז, ב"ג.

לב איוב כח, יב.

לג זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

לד יחזקאל א, יד.

לה לקו"ת חקת נ, א ועוד.

לעומת ספר
התניא – שמדגיש
את החילוק בין
עבודת הבינונים
לעבודת הצדיקים
– בלקוטי תורה
אדמו"ר הזקן
כמעט לא מבחין
ביניהם ויש בו
הרבה התייחסות
לעבודת הצדיקים

איש צריך לדבר עם אשתו - כל מי שנשוי צריך לפחות פעם ביום לאכול סעודה ביחד ולדבר - כך הוא משמח את אשתו

ומשפיע עליו יותר חיות מלמעלה. יש כאן מעגל חוזר – הדבור הטוב לו זוכה העוסק בתורה לשמה עולה למעלה, הוא מעורר את הדבור העליון, ואז נשפעת על האדם עוד יותר חיות המתבטאת בעוד דבורים טובים בתורה.

בכל אופן, הבעל שם טוב מביא כאן מה שכתוב בקבלה ש"לשמה" היינו לשם ה'. לפי דברי רבי לויק – שמביא מהאריז"ל – מדובר דווקא ב"ה עילאה. על ידי הלימוד לשם ה' עילאה זוכים ל"דברים הרבה" שנמשכים מ"ה תתאה.

כתוב "וייצר הוי' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה"^מ. יש בפסוק הזה שלשה חלקים (כנגד חש"מל"מ^{מא}) – בתחלה האדם הוא דומם (דבר שרק האדם מתייחד בו^{מב}), "עפר מן האדמה"; אחר כך ה' נופח באפו נשמת חיים – נשמה השייכת לבינה, ה' עילאה (לאה), בסוד "ונשמת שדי תבינם"^{מג}; ואחר כך "ויהי האדם לנפש חיה", המתורגם "לרוח ממללא" (נוטריקון רחל), היא מדרגת הדבור, ה' תתאה (מדרגת הנפש). אם "ויפח באפיו נשמת חיים" היינו לאה ו"יהי האדם לנפש חיה" היינו רחל מובן ש"וייצר הוי' אלהים את האדם עפר מן האדמה" היינו יעקב, "שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון"^{מד}. אם כן, אפשר לפרש ש"העוסק בתורה לשמה" עולה למעלה, ל"ה עילאה, במדרגת "נשמת חיים", ואז הוא "זוכה לדברים הרבה" ב"ה תתאה.

"לשם האות עצמו"

הציטוט השני שמביאים הוא דבר שחוזר כמה

סוף: [וזהו פ"י עוסק בתורה לשמה לשמה ממש לשם התורה עצמה.

"לשמה" - לשם ה'

הדבר הבא שמביאים הוא ציטוטים מכתר שם טוב. "תורה לשמה" הוא נושא יסודי אצל הבעל שם טוב, מיסודות החסידות ממש, והוא חוזר כמה

וכמה פעמים בכתר שם טוב. הציטוט הראשון כאן הוא פירוש של הבעל שם טוב^{לו} למשנת "כל העוסק בתורה לשמה":

העוסק בתורה לשמה, פרוש לשם ה', זוכה לדברים הרבה, פרוש ממילא נתרבה אליו הדבור בחכמת התורה.

הבעל שם טוב מסביר ש"העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה" היינו שהוא זוכה להרבה דיבורים טובים בתורה – הוא מוציא את העיון שלו בחידושי תורה בדבור. כתוב בפירוש שצריך לדבר את התורה – "כי חיים הם למצאייהם"^{לו} אל תקרי 'למוצאייהם' אלא 'למוצאייהם' בפה^{לח}. האדם נקרא "מדבר" דווקא, ולא משכיל, משום שעיקר החיות שלו היא בדבור (כמו שהוא מיד יסביר) – כשאיין לאדם חיות הדבור מתבטא בכך שהוא שותק. לכן איש צריך לדבר עם אשתו – כל מי שנשוי צריך לפחות פעם ביום לאכול סעודה ביחד ולדבר – כך הוא משמח את אשתו (שבסוד "נפש חיה", "אם כל חי"^{טו}). לרווק אין חיות אז הוא לא מדבר והאיש צריך להיות מלא חיות ולשוחח עם אשתו.

כי כשאדם מדבר דבור טוב, והדבור הוא החיות של האדם, והחיות הוא ממנו יתברך, אז הדבור סלקא לעילא ומתעורר הדבור העליון

לו כש"ט (קה"ת) אות רד.

לז משלי ד, כב.

לח עירובין נד, א.

לט בראשית ג, כ (וראה מאמר "סוד הנשימה" באשא עיני

שראוי היה לקרוא לה חיה).

מ בראשית ב, ז.

מא כש"ט (קה"ת) אות כח.

מב תו"א ג, ד.

מג איוב לב, ח.

מד בבא בתרא נח, א; זהר ח"א לב, ב.

בקוב"ה" הוא מעלה את מלכות דאצילות למעלה, אבל כאן הדגש הוא לא רק שצריך ללמוד בשביל התורה עצמה, אלא תשובה על כך שאני עצמי הפלתי את האות.

ארבעה פירושים בסוד הוי'

ראינו כאן ארבעה פירושים ב"לשמה" – יש יותר גוונים בלשמה, אבל כאן הם נכללו בארבעה פירושים – "לשם התורה עצמה", "לשם [אור אין סוף שבתוך] האות עצמו", "כדי לקשר נפשו לה", "לשם האות עצמו [להעלותה מנפילתה]". את ארבעת הפירושים מתאים לכוון בהתבוננות כנגד אותיות שם הוי' ב"ה:

הפירוש של "לשם התורה עצמה" שייך ל"י שבשם, "אורייתא מחכמה נפקת" – המשכה שבסוד "והחכמה מאין [מרישא דאין, תענוג] תמצא"^נ, "כנ"ל. הפירוש שהלימוד הוא כדי לגלות את האור שה' גזו לצדיקים לעתיד לבוא שייך לבניה, ה' עילאה, שהיא סוד העולם הבא ולעתיד לבוא. הפירוש שאדם לומד כדי לקשר נפשו לה', "אדעתא דנפשיה", הוא כנגד ה"ז שבשם (המדות, אותן נועד הלימוד לתקן). על הפירוש הזה אומר כאן רבי לוי'ק שהוא הלימוד "לשם ה", ה' עילאה שהיא לאה, כי אף שהיא בינה היא סוד המוחין דז"א, ה"ז שבשם (לאה, העולה ו ברבוע, היא אם ל"ז בנים ובת – שהיתה ראויה להיות בן^{נא} – בסוד ו"ק ועטרת היסוד דז"א). הפירוש שהלימוד הוא תשובה, כדי להקים את האות שנפלה בחטא, שייך למלכות, ה' תתאה, ש"רגליה ירדות מות"^{נב} ושם צריך תשובה והחזרה מהנפילה. ולסיכום:

י לשם התורה עצמה

ה לשם אור אין סוף הגנוז בתורה

ו לקשר נפשו לה'

ה להעלות את האות שנפלה

בולט כאן ששתי המדרגות הראשונות הן

פעמים – נקרא אותו באות קמב: ענין לשמה לשם האות עצמו.

בדרך כלל לא חובה לדייק את הלשונות של ספרי החסידות בדקדוק, אבל כשאפשר ראוי לעשות זאת. כאן כתוב "לשם האות עצמו", בלשון זכר. לכאורה אות היא לשון נקבה, אבל יש גם אות לשון זכר – אות ומופת. אפשר לקשר זאת למה שראינו על "למען תזכרו", תהפכו לזכרים – לימוד תורה לשמה נועד להפוך את האות מנקבה-מקבל לזכר-משפיע, אות המופת.

מעירים בכתר שם טוב המבואר שיש

ל"לשם האות עצמו"

שני פירושים: הראשון,

"שמבקש לדבוק באור

האלקי שבתוך האות"^{מה}

– יש בתוך האות אור

אין סוף. כתוב שה' גזו

את האור לצדיקים לעתיד

לבוא^{מו}, "והיכן גזנו?

בתורה"^{מז}. הבעל שם טוב

מסביר שהצדיקים לעתיד

לבוא הם הצדיקים שיבואו

בכל הדורות – בכל דור יש צדיק שמגלה את

אור אין סוף שבתוך התורה. השני, "שמבקש

להשיב את האות שירדה ממקומה למדרגתה

למקומה"^{מח} – הלומד מרגיש שהוא עצמו הפיל

בחטאיו את אותיות התורה והוא צריך לתקן

את מה שעשה ולהחזיר את האות למקומה.

כך גם מפרש הרבי מקומרנא^{מט} את הפסוק "גל

עיני ואביטה נפלאות מתורתך" – ש"נפל אות

מתורתך" וצריך "גל עיני" כדי לזכות לתקן

ולהעלות אותה. ב"דוד מחבר תורה של מעלה

מה כש"ט (קה"ת) סימן צו.

מו חגיגה יב, א; בראשית רבה יב, ו.

מז בעש"ט עה"ת בראשית אותיות כז, לה (ובמקור מים חיים שם אות כג).

מח שם סימן קכז. וראה הקדמת תולדות יעקב יוסף.

מט זהר חי בראשית קלה, א.

נ איוב כח, יב.

נא ראה רש"י לבראשית ל, כא.

נב משלי ה, ה.

העוסק בתורה לשמה מנסה לקשר נפשו לה' כדי שלה' תהיה נחת רוח מטובת ההנאה שלו ב"קרבת אלהים לי טוב"

בתורה לשמה מנסה לקשר נפשו לה' כדי שלה' תהיה נחת רוח מטובת ההנאה שלו ב"קרבת אלהים לי טוב"^ה.

בכלל, הכוונה של לעשות נחת רוח לה' היא – כמו שכתוב בכתר שם טוב בכוונת המקוה^ו – שייכת למדת התפארת. בחסד יש עבודה מתוך אהבת ה', בגבורה יש עבודה מתוך יראת

ה' ובתפארת יש עבודה כדי לעשות נחת רוח מבניו, שיוכל לומר "ישראל אשר בך אתפאר"^ז. כאן הכוונה שה"לגרמיה" שלי הוא כדי שה' יהנה ויתפאר בבניו. התפארת היא ה"ז שבשם. התפארת עצמה מחולקת לשליש עליון (סוד "עץ החיים"^ח), חסדים מכוסים, העדר מודעות עצמית) ושני שלישים תחתונים (סוד "עץ הדעת טוב ורע"^ט), חסדים מגולים, מודעות עצמית^י) – הלימוד "אדעתא דנפשיה" לתועלת האדם המקשר נפשו לה' וחש כי "ואני קרבת אלהים לי טוב"^{יא} שייך לשני השלישים התחתונים וההתקשרות לה' כדי לעשות לו נחת רוח שייכת לשליש העליון.

עבודת האחור לכתחילה

אם נחזור כעת לדברי רבי לוי-יצחק נבין יותר את עומק כוונתו וחידושו כאן: מה שמתואר בתניא כתורה לשמה הוא בעצם מדרגה שעבור הצדיק היא המדרגה הגבוהה של "שלא לשמה" – יחסית זו מדרגת

ה תהלים עג, כח.

ו כ"ש"ט (קה"ת) ב – נדפס באריכות הביאור בגליון תרומה תשע"ט (משיעורי ויצאזיגש ש"ז).

ז ישעיה מט, ג.

ח בראשית ב, ט. וראה זהר ח"ב קיז, א. ובכ"מ.

ט בראשית שם.

י ע"פ סה"מ "אתהלך לאזניא" עמ' נה (ובכ"מ). מבואר באריכות בספר **הטבע היהודי** מאמר "המודעות העתידיית" ובספר **מודעות טבעית** מאמר "בכל לבי דרשתך".

יא ראה שער הפסוקים בראשית סימן ב.

יב ראה קונטרס ההתפעלות פ"ב.

בסוד "הנסתרות להוי' אלהינו", לימוד בו ה"לשמה" הוא באמת לשם ה' ותורתו, ואילו שתי המדרגת התחתונות הן בסוד "והנגלת לנו ולבנינו"^{יג}, כוונות שעוסקות בסופו של דבר בתיקון האדם ומעשי, כאשר ה"ז היא תיקון האדם עצמו ו"ה תתאה היא תיקון השפעתו (השלילית) במציאות.

נחת רוח לה' ותועלת האדם

הדבר האחרון שמובא כאן הוא כבר לא מרבותינו נשיאינו אלא פירוש של חסיד, הרש"ג אסתרמן – המשפיע הכי גדול בתומכי תמימים, שמסביר כיצד ניתן לקרוא "לשמה" למדרגה שהיא לטובת האדם:

הגם דלגרמיה הוא, אך הענין דעיקר כוונתו יהיה רק לעשות נחת רוח לקונו, כמו שיתבאר לקמן פרק לא משל הבן מלך שיצא לחפשי מבית האסורים כו', שע"ז נעשה נחת רוח למלך וגם לבן יש תענוג מזה, כמו כן כוונתו לעשות נחת רוח לקונו שע"ז נעשה גם כן טוב לו שמקשר נפשו לה'.

אפשר לרצות להתקשר לה' מתוך מניע אנכי ואפשר שהרצון הזה גופא יהיה בשביל ה', שרוצה שבניו יתקשרו אליו. את היסוד שאדם עושה משהו לטובת עצמו אך כוונתו היא לעשות נחת רוח לה' אנחנו מביאים הרבה מקדושת לוי לרבי לוי יצחק מברדיטשוב, שחוזר עליו כמה פעמים^{יד}. האבא נותן לבן סוכריה – הוא רוצה לראות את הבן נהנה ממנה בפשטות וכך הוא מקבל נחת רוח. יש בן שאינו רוצה בסוכריה, אך הוא אוכל אותה – ומתענג עליה – כדי שתהיה לאבא נחת רוח. כך הוא מסביר כאן, שהעוסק

יג דברים כח, כט.

יד קדושת לוי ויחי ד"ה "והוא יתן מעדני מלך", וכיו"ב בפרשת תזריע ד"ה "או יבואר אשה כי תזריע" השלישי; קדושת לוי וראא ד"ה "ויצום אל בני ישראל". ובכ"מ.

השליש העליון של ז"א ורחל עומדת כנגד שני השלישים התחתונים. אם כן, כאשר רבי לויק מסביר שאדמו"ר הזקן רומז בלשונו "לקשר" ללאה דווקא – לשם ה' עילאה – דבריו עולים בקנה אחד עם דברי הרש"ג, שגם אותה עבודה של הבינוני "אדעתא דנפשיה", "כדי לקשר נפשו לה", יכולה להעשות באופן של "לשמה", כדי לעשות נחת רוח לה', ולא מתוך אינטרס^ט.

שיר השירים רבה א, ט.

סה בפרט, בשליש העליון (המכוסה) של התפארת יש רק מודעות אלוקית, רק "לשמה"; בשליש התחתון העבודה היא רק "שלא לשמה"; בשליש האמצעי נפגשים ומשתלבים עקבי לאה וכתר רחל, כאשר בעקב לאה יש כבר זיקה למודעות העצמית של עץ הדעת טוב ורע, ודווקא שם תתכן העבודה של לעשות נחת רוח לה' (מצד השליש העליון) ב"קרבת אלהים לי טוב" (מצד השליש התחתון) – עבודת "שלא לשמה" המביאה "לשמה" – ודוק.

אחור. אכן, רבי לוי יצחק מסביר שהאחור הזה הוא מדרגת אחור רצויה ועיקרית, סוד "קשר של תפילין", שהוא שרש התפלה-ההתקשרות לה' (במח האחור, כנ"ל) – 'אחור לכתחילה', חלק ממצות תפילין, שהיא תיקון המוחין דז"א (מקום מלחמת היצרים בו נמצא הבינוני^ט).

בפרט, החלוקה לשליש עליון ושני שלישים תחתונים שייכת בעצמה לסוד לאה וסוד רחל – לאה, העומדת באחורי העורף דז"א, מגיעה בעקביה עד לחזה דז"א, שם יש נקב שמהאור היוצא ממנו מתהווה הכתר דרחל (ועל כניסת עקבי לאה בראש רחל נאמר "מה שעשתה ענוה [לאה] עקב לסוליתא עשתה יראה [רחל] כתר לראשה"^ט, כנודע). כלומר, לאה עומדת כנגד

סג ראה חתן עם הכלה עמי קכו. ובכ"מ.
סד ע"ח של"ח פ"ג (מ"ת). וראה ירושלמי שבת פ"א ה"ג;

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ הפשט של "תורה לשמה" הוא לימוד על מנת לקיים והפנימיות בתניא היא "כדי לקשר נפשו לה".
- ◆ דווקא ממח האחור יוצאת עבודת התפלה – עיקר העבודה לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, לחיות לפני ה' "באשר הוא שם".
- ◆ ה"לשמה" של הבינוני הוא עבודה "אדעתא דנפשיה", שאינה עבודה "לשמה" עבור הצדיק (כמו שהאמת של הבינוני אינה אמת עבור הצדיק).
- ◆ בתניא מוסברת עבודת הבינונים אך קונטרס־אחרון ולקוטי־תורה עוסקים גם בעבודת הצדיקים.
- ◆ "לשמה" באמת היינו "לשם התורה עצמה" – להמשיך אור אין סוף בתורה.
- ◆ על ידי לימוד לשם ה' עילאה, מדרגת "נשמת חיים", זוכים ל"דברים הרבה", מדרגת "נפש חיה" – דיבור בחיות גדולה (המעורר שוב חיות למעלה וחוזר חלילה).
- ◆ אדם נשוי צריך לדבר עם אשתו – לפחות בסעודה משותפת אחת ביום – וכך הוא ממשיך לה חיות.
- ◆ בלימוד "לשמה" של הבינוני הוא עמל לתקן את עצמו ואת מה שפגם בעולם.
- ◆ העיסוק ב"תורה לשמה" כדי להתקשר לה' צריך להיות כדי לגרום לה' נחת רוח.
- ◆ יחוד פרצופי לאה ורחל הוא הלימוד "שלא לשמה" (רחל) שמביא "לשמה" (לאה).

קול שמחה

פרשת בשלח

אז ישיר

בריאנו והאבות לא אמרו שירה על הצלתם ממות. ובאו ישראל ותקנו זאת... כיון שבאו ישראל לים ונקרע להם מיד אמרו שירה לפני הקב"ה שנאמר אז ישיר משה ובני ישראל, הוי פיה פתחה בחכמה, אמר הקב"ה לאלו הייתי מצפה [ה' ברא את העולם כדי שיגידו לו שירה. ויש לומר שאילו אדם הראשון והאבות היו אומרים שירה היה נעשה התיקון השלם, כדברי חז"ל שאם חזקיהו היה אומר שירה היה נעשה משיח] ואין אז אלא שמחה שנאמר אז ימלא שחוק פינו [ונמצא ש"אז ישיר" הוא טעימה מהשמחה העתידית].

ואומר רבי שמחה בונים: נראה לי פירוש, דהנה קשה לכאורה איך יתישב הכתוב פיה פתחה בחכמה, בשעת פתיחת הפה הוא בחכמה, והלא אין החכמה ניכרת רק באם גומר הענין מה שמדבר. אכן המדרש בא ליישב דקדוק זה על פי מדרשו דשמחה היא חכמה, ואמר המדרש דזה קאי על שירה, והוא שמחה, כמו שכתוב בסמוך ואין אז אלא שמחה, ונמצא אם הוא שירה, אז תיכף בשעת פתיחת הפה לומר שירה, אז הוא תיכף חכמה. ודו"ק.

עצם החכמה של השירה ניכרת מהצליל הראשון, פתיחת הפה (מלבד זאת, חכמת השר ניכרת בכך שהוא פותח את פיו לומר שירה, לעומת אלו שלא אמרו שירה). והנה, שמחה היא הפנימיות של הבינה ("אם הבנים שמחה"), ואילו כאן מבואר ששמחה מזוהה עם החכמה,

בקול שמחה יש ארבע תורות על "אז ישיר": אז ישיר משה וגו'. איתא במדרש יש אז לעתיד ויש אז לעבר. פירוש לפי שמלת אז מורה לעבר ולעתיד שהזי"ן מורה על זי"ן ימי בנין שבעולם הזה, וא' מורה על עולם עליון שלמעלה מזי"ן ימי בנין. ודו"ק.

אות א של "אז" מורה על העתיד הלא ידוע, "עלמא דאתכסיא", עולם עליון. אות ז מורה על העבר, כולל ההווה – "עלמא דאתגליא" שכבר גלוי וידוע מה קרה בו. בקבלה מבואר^א שסוד המלה אז הוא הבינה, א, שמעל ז רקיעים, או מעל הספירה השביעית, המלכות – בינה נקראת עולם הבא ולעתיד לבוא. אכן, הבינה היא עלמא דאתכסיא, והמלכות (או כל שבעת ימי הבנין) עלמא דאתגליא. אם כן, המלה "אז", המורה גם לעתיד וגם לעבר, היא חיבור עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, שהוא-הוא הסוד של קריעת ים סוף – חיבור ים (עלמא דאתכסיא) ויבשה (עלמא דאתגליא).

פיה פתחה בחכמה

הדיבור הבא עוסק במדרש: מיום שברא הקב"ה את העולם ועד שעמדו ישראל על הים לא מציינו אדם שאמר שירה להקב"ה אלא ישראל [מבואר שאדם הראשון לא אמר שירה על עצם

נערך ע"י יוסף פלאי לפי שיעור שבת פרשת בא תשפ"ג.
א מאורי אור.

חזור וקוה... כונן אשורי. ויתן בפי שיר חדש. אז ישיר משה. יבואר, כי כשהמקוה אל ה' ליתן לו שום דבר, נקרא שיקוה אל ה'. אולם, דוד לא היה חפץ דבר אחר רק ה' וזה היה קווי שלו, לכן אמר קוה קויתי ה', שה' הוא קווי. ואמר המדרש קוית ולא בא חזור וקוה, כי אם היה בעולם דבר אחר היה שייך כיון שלא נגמר כוונתו בזה אעשה דבר אחר להשיג מבוקשי, אבל כיון שאין אופן אחר בעולם רק לקוות לה', לזה אמר אם קוית ולא בא חזור וקוה. כונן אשורי... שהמדרש מפרש 'אשורי' המקור שגורם השירה. שה' מאיר הפנימיות שבלב שנתמלא חשק ורצון לשורר לה'... כשנעשה בבחינת לשורר להקב"ה, אזי נעשה אז בלבו שחושק לשורר ולשבח לעולם בלי הפסק. וזהו אז ישיר, שנעשה אז לשורר לעולם.

"קוה קויתי ה' וַיִּטְ אֱלִי וַיִּשְׁמַע שְׁוֹעֲתִי... כֹּנֵן אֲשָׁרִי. וַיִּתֵּן בְּפִי שִׁיר חֲדָשׁ תְּהִלָּה לְאַלֹהֵינוּ".² יש לקוות אל ה', כאמצעי להגיע למטרה, ויש "קויתי ה'", שהחפץ הוא בה' בלבד, "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ" (כפירוש אדה"ז "לא רוצה את העולם הזה, לא את גן עדן שלך, לא את העולם הבא שלך, רק אותך בלבד") – "אנא נסיב מלכא". ממילא, אין שום דרך אחרת (דרך עוקפת) להגיע אל המבוקש, ולכן אם קוית ולא בא – "חזור וקוה"! קשר פנימי כזה, "קויתי ה'", מביא לחשק ורצון לשבח לה' בלא הפסק, "אז ישיר", לשורר לעולם ועד. משה רבינו, ששר את השירה הזאת, מלא חשק ורצון לשיר לה' תמיד, ועל ידי זה "גואל ראשון הוא גואל אחרון" ויתקיים בו "ויתן בפי שיר חדש" שעולה ד פעמים משה (הערך הממוצע של כל מלה. עם המלה הבאה, ויתן בפי שיר חדש תהלה = 1820, סוד פעמים הוי').

ב תהלים מ, ביד.

"פיה פתחה בחכמה"! אלא שמדובר כאן ב"חכמה סתימאה" שבכתר (כמפורש בתורה הבאה), שרש המוחין. והנה שרש הבינה הוא בכתר, "גילוי עתיקא באמא". בכתר יש תענוג, "אשרי" לשון אושר ולשון שירה – ותענוג זה הוא שרש השמחה המתגלה בבינה, אלא שגילוי הכתר (עתיקא) בבינה הוא דרך המעבר בחכמה (מקוצו של יו"ד, חכמה סתימאה, אל הקוץ התחתון וממנו לבינה. כמו הירדן הנכנס לכנרת, עובר בזרם פנימי, ויוצא מהצד השני לים המלח).

היראה שער לאהבה

התורה הבאה ממשיכה לבאר את המדרש: כי הנה היראה הוא שער לה' צדיקים יבואו בו ["זה השער להוי"] היינו היראה. "צדיקים יבואו בו", היינו עבודת הצדיקים באהבה]. הגם שעיקר העבודה הוא אהבה ["לית פולחנא כפולחנא דרחימותא"], אמנם היראה הוא שער לאהבה ומיראה בא לאהבה... וזה נקרא חכמה סתימאה [הכח לעבור מיראה לאהבה]... מיום שברא הקב"ה את העולם ועד שעמדו על הים לא מצינו שאמרו שירה לפני הקב"ה לפי שעמדו במדרגת יראה. אבל כשבאו ישראל על הים וראו נסים ונפלאות שנעשו להם באו במדרגת אהבה גדולה לומר שירה לפני הש"ת, הוי פיה פתחה בחכמה. אמר הקב"ה לאלו הייתי מצפה, שיבואו למדרגה הגדולה הזאת ואין אז אלא שמחה, כמו שכתבתי לעיל ביאור הדבר, עיי"ש ודו"ק.

קויתי ה'

התורה האחרונה: בילקוט. אז ישיר, זה שאמר הכתוב, קוה קויתי ה' ויט אלי וישמע שועתי... אם קוית ולא בא, חזור וקוה. אמר דוד קוה אל ה' חזק ואמץ לבך וקוה אל ה'. אם בא קוויך, יפה, ואם לאו

"ויצאה זהיתה"

הערות במסכת גיטין

גירושין בסוד הצמצום (ב)

הקודם הסתלק ונעלם ונוכחות המאור עצמו ממלאת את כל החלל. כך הצמצום, סילוק האור האלוקי בידי ה' עצמו, הוא על ידי נוכחות העצם החשוך (העצמות 'מתעצמת'), נוכחות הדוחה ממילא את גילוי האור המאיר (עצמות לשון עצימת עינים).

"כניסת המאור במקום האור" היינו שהאור עצמו לא באמת הסתלק, אלא שהוא אינו קיים כמציאות נפרדת במקום המאור (כמו שאור הנר אינו ניכר בשמש, "שרגא בטיהרא", כך אור אין סוף אינו ניכר לעומת המאור החשוך כביכול. ומשל מדעי: בליעת קרני האור בתוך חור שחור). לכן "הצמצום אינו כפשוטו", שהרי התעלמות האור היא מפני שמקור האור עצמו נמצא בכל תקפו, וודאי שהמקור כולל בקרבו את ההארה היוצאת ממנו.

מסיבת הגירושין

הוסבר שעצם הגירושין, הכריתות, היינו הצמצום. בפשטות נראה שבגירושין הסתלקו לגמרי הנישואין הראשונים (לפנות מקום לנישואין חדשים), אך בפנימיות יש לומר שדווקא כעת נעשה קיום לנישואין הראשונים עצמם. כשהתברר שהיה על בני הזוג להתגרש, יש מעין קיום למפרע לנישואין שהיו ביניהם, לאחר שפעלו מה שפעלו בהשגחה פרטית. זהו סוד ההלכה שהגט צריך להיות בכתיבה מתקיימת על דבר המתקיים – רמז לכך שבזכות ה"ספר"

בפעם הקודמת הוסבר שהגירושין קשורים לסוד הצמצום: הקב"ה צמצם את אורו האין סופי כדי לעשות "חלל פנוי" שבתוכו מתהווים העולמות ברצונו יתברך. אך הצמצום אינו כפשוטו אלא 'מנקודת מבטם' של הנבראים.

המאור במקום האור

מבואר בחסידות שסוד הצמצום הוא "כניסת המאור במקום האור". כלומר, יש אור ויש מאור. כשם שאור וזיו השמש הוא רק הארה מהמאור עצמו, גוף כדור השמש, כך 'אור אין סוף' הוא גילוי מתוך המאור, האור יוצא ממקור האור. בלשון אחרת, 'אור אין סוף' איננו עצמות ה', על האור אפשר עוד לדבר אך את העצמות איננו תופסים כלל בשום ציור ומושג (מלבד בכח האמונה המופלא). נכון לומר שהמאור עצמו הוא כביכול 'חשוך', נעלם ונסתר ואינו נודע כלל. זהו חשך למעליותא, חשך עליון, "ישת חשך סתרו"^א, שכלל אינו 'עולה בשם' להיות אור.

והנה, כשנעשה הצמצום והאור 'התפנה' והסתלק, מה שאירע באמת הוא שהמאור עצמו 'נכנס' ובא לכאן! בדרך משל: אנו יושבים בחדר ולומדים מתורתו של הרבי, הכל 'מואר' באור תורתו הנפלאה, והנה נפתחת הדלת והרבי עצמו נכנס פנימה! ברגע זה כולם נאלמים דום, האור

נערך ע"י יוסף פלאי לפי רשימות הרב. א תהלים יח, יב.

גם בגירושין מתוך ריחוק, כשלא מצאה חן בעיניו ואף מצא בה ערות דבר, עדיין יש 'ניצוץ' נעלם כלשהו של זיקה עצמית בגירושין. אם הניצוץ מתגלה, יתעורר האדם להחזיר את גרושתו אשר תחזור למצוא חן בעיניו ויחיו יחד באהבה ושלו.

הגירושין בגלות ישראל

שרש הנישואין הוא החיבור בין הקב"ה (האיש) וכנסת ישראל (האשה), המגיע לתכליתו בארץ ישראל, בירושלים ובבית המקדש, ואילו החורבן והגלות נראים כגירושין.

אך הנביא אומר "אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה"^ב – הגירושין-גלות אינם כפשוטם, הצמצום לא כפשוטו. בחיצוניות יש גירושין אך בפנימיות אין "ספר כריתות". אדרבה, מתברר שדווקא ברגע הגירושין, היציאה לגלות, החשך הגדול ביותר, דווקא אז ישנו חיבור עצמי בין הקב"ה וישראל, שהרי אז "המאור נכנס במקום האור", ולכן כשנחרב בית המקדש נולד המשיח (וכשם שהאשה לקחה את בעלה, כמתנה הטובה ביותר, כן אנחנו לוקחים את ה' אתנו!) לכן החורבן הוא "סותר על מנת לבנות": דווקא מתוך התוקף העצמי הקיים ברגע החורבן, הגירושין, מתחדשים אחר כך הנישואין בגילוי ובאהבה גמורה, בביאת המשיח ובבנין הבית השלישי והנצחי.

אמנם ביחס לאומות העולם, שתחילה היתה להם אחיזה בארץ עד שגורשו ממנה, "ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו"^א – כאן היחס מתהפך: תחילה היו 'נישואין' של הקב"ה עמהם אך רק בחיצוניות, למראית עין, כשלב הכנה ומעבר כדי לקחת מהם ולתת לנו, ואילו הגירושין שבאו אחר כך הם גירושין גמורים, סילוק גמור מכל זיקה לארץ.

יש קיום למציאות הנישואין הראשונים. בכלל, הגט דומה בכמה דברים לספר תורה, וכשם שספר תורה מקיים ומאמת כך גם הגט. זהו סוד "המאור נכנס במקום האור" – הנישואין הראשונים היו בתחילה 'אור', בשעת הגירושין האור הזה הסתלק אבל נקודה עצמית של אותם נישואין, בחינת 'מאור', נמצאת כאן, ודוק.

כלומר, בגירושין יש איזה-שהוא מפגש מיוחד בין האיש והאשה! דווקא כשהחיים המשותפים באו לקיצם, יש נקודה עצמית של תמצית הקשר. הרי בכל פרידה יש חיבור מיוחד, כמו "חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך [כשהגעגועים גוברים]"^ג, ודאי בפרידה עולמית... אלא שבגירושין רגילים, הבאים מתוך פירוד וריחוק, אין תחושה גלויה של קרבה (והקרבה גם אסורה מרגע ש"דעתו לגרשה")^ד.

אך בגירושין מתוך אהבה' כגון המגרש כדי שהאשה לא תזקק ליבם, או גירושין הנעשים מהכרח אחר כלשהו, אזי הגירושין אכן חושפים קשר עצמי! זהו המעשה במדרש^ה על זוג שלא זכו לילדים, ולאחר עשר שנות נישואין הבינו בצער שעליהם להתגרש. באו לפני רבי שמעון בן יוחאי, ואמר להם: כשם שנישואיכם היו מתוך משתה כך עשו משתה בפרידה. במשתה אמר האיש לאשתו שתבחר "כל חפץ טוב שיש לי בבית", ולאחר שהאיש השתכר לקחה האשה אותו עצמו, וכשהתעורר אמרה לו "אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך"... לבסוף חזרו לרשב"י שהתפלל עליהם ונפקדו. כלומר, דווקא על ידי הגירושין (או ההכנה להם) התגלתה הבחירה העצמית של בני הזוג זה בזו, המאור העצמי נכנס במקום האור, ומתוך הנקודה הזו התחדשו הנישואין, מתוך חשך הגירושין בקע אור גדול.

ב יבמות סב, ב.

ג גיטין צ, א "לבו לגרשה והיא יושבת תחתיו ומשמשתו... אל תחרש על רעך רעה". שו"ע אהע"ז קיט, ב.

ד שיר השירים רבה א, ל. ראה **שכינה ביניהם** בפרק 'מצא אשה מצא טוב' הערה יג. **עולמות** מאמר 'מסיבת הגירושין של רשב"י'.

ה ישעיה נ, א.

ו רש"י בתחילת התורה.

מלכות ישראל

מוגש בשיתוף
תנועת
דרך חיים

תיקון המדינה

נקמת הדם השפוך

ההפקיע את בתי המחבלים וליישב בהם משפחות יהודיות, וכיוצא בזה. פעולות כגון אלו יבחרו היטב לאויבינו (בכל מקום שהם) שהטרור אינו משתלם ויגדעו את תקוותם (תקוה המזינה ומעודדת טרור). זו זעקת הדם השפוך הדורש לפעול ולמנוע שפיכות דמים נוספת ח"ו.

זקיפות קומה

נקמה אישית היא פסולה, "לא תקום ולא תטור את בני עמך"¹, אך הנקמה באויבי ישראל היא דבר טוב ונצרך במקומה². הנקמה זוקפת את הקומה (כמו הברכה "ואולך אתכם קוממיות, בקומה זקופה"³), מחזירה את הכבוד והגאווה הלאומית, מפיחה רוח חיים, תקוה ועידוד, ומחלצת מאווירת חרדה, מסכנות וחדלון, עצבות ויאוש. כך נלמד בפרשת השבוע: לאחר נקמת ה' במצרים שטבעו בים סוף (אותם מצרים שהשליכו את תינוקות ישראל ליאור), רק אז השתחררו ישראל סופית ממצרי מצרים (שעבוד מנטלי לאדון) ופיהם נפתח בשירה גדולה. הרגש שלנו נוטה לאהבה, חסד ורחמים ("ישראל רחמנים ביישנים וגומלי חסדים"⁴), אך האדם הבוגר יודע לשלוט ברגשותיו ומדותיו

הפיגוע הרצחני בירושלים בשבת האחרונה (ו' שבט) צריך לעורר את כולנו, "ישראל ערבים זה בזה"⁵. בעת צרה וצער, על כל אחד לתקן ולעשות תשובה באופן אישי, ובמקביל עלינו לעשות 'תשובה ציבורית-כללית'.

יש מה לעשות! גם לאחר שהרוצחים הארורים עצמם חוסלו, ברוך ה', הרי המצב בכלל דורש תיקון נרחב ויסודי. יש לתבוע מדיניות בטחונית מקיפה ותקיפה, 'אפס סובלנות' לטרור, וכך להחזיר בעזרת ה' את תחושת הבטחון ברחובות הערים ובכל רחבי הארץ⁶.

תגובה הולמת

תורתנו הקדושה מלמדת שעל הדם השפוך נדרשת נקמה – ענישה קשה ומכאיבה, אפקטיבית ומרתיעה, במעגל רחב (ענישה קולקטיבית צודקת). לדוגמה, בתגובה לרצח השבעה בירושלים, אפשר להציע שורת פעולות מתבקשות: להוציא להורג שבעה מחבלים רבי-מרצחים המוחזקים בכלא הישראלי⁷; לגרש מן הארץ מי שתועדו מביעים שמחה על הפיגוע;

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי המאמר 'עלזו חסידים', מעין גנים שמות.

א סנהדרין כז, ב.

ב יש לברך את השרים בממשלה שפועלים לתיקון המצב, וב"ה ניתן לראות התקדמות ביחס לממשלה הקודמת. אך מה שנעשה הוא התחלה בלבד ונדרש שידוד מערכות יסודי.

ג עונש מוות אפשרי גם במסגרת החוק הקיים במדינה.

ד ויקרא יט, יח.

ה ברכות לג, א "גדולה נקמה". וראה מאמר מצוות מסירות הנפש, מלכות ישראל ח"ג.

ו ויקרא כו, יג ורש"י שם.

ז יבמות עט, א.

הבירור

הנקמה פועלת בירור, הרוע מתכלה והטוב מתקרב. כאשר עם ישראל פועל בתוקף מול אויביו, אזי האויבים המרים, מתעצמים בשנאתם התהומית-פתולוגית וגוזרים על עצמם כליה. לעומת זאת, אצל אחרים מתעורר רגש כבוד כלפי הגבורה היהודית המתעוררת, ועד לרצון להתקרב ולהצטרף לעם ישראל. דווקא כך ניתן להושיט יד מקרבת לאומות העולם, ולהביא בפניהם את האמונה בתורת משה, תורת אמת שאינה נושאת פנים לרשעה שהיא היא תורת חסד ותורת חיים. כאשר עולה קרן ישראל במגילת אסתר, השונאים מתאמצים להשמידם ורעתם חוזרת בראשם ואילו "רבים מעמי הארץ מתייהדים [מתגיירים] כי נפל פחד היהודים עליהם"^א.

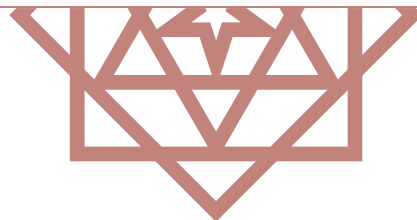
"יַעֲלֹזוּ חֲסִידֵי כְּבוֹד יִרְנְנוּ עַל מְשֻׁבֹּתָם. רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרוֹנָם וְחָרְבַּ פִּיפְיוֹת בְּיָדָם. לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בְּגוֹיִם תּוֹכְחוֹת בְּלִאָמִים [נקמה בגויים שונאי ישראל. תוכחות בלאמים העומדים מסביב ונוכחים בגדולת ישראל]. לְאֶסֶר מְלֻכֵיהֶם בְּזָקִים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בְרָזָל. לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מְשֻׁפֵּט כְּתוֹב הַדָּר הוּא לְכָל חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ"^ב.

א אסתר ח, יז.
ב תהלים קמט, היט.

ולהפעיל אותם במידה הנכונה ובמקום הנכון, "מח שליט על הלב", ובוחר בדעה צלולה מתי לפעול במידת הדין ומתי במידת הרחמים, מתוך הכרה שרחמים שאינם במקומם אינם אלא אכזריות, "רחמי רשעים אכזרי"^ג (כמו המרחם על חיה רעה ומשחרר אותה מהכלוב). במיוחד נכון הדבר למי שנמצא בעמדת הנהגה, שעליו לפעול לפי השכל והתבונה, לא לשגות באשליה ודמיון ולא להכנע לרגש סוחרף אלא לעשות צדקה ומשפט. אכן, התכלית היא להשפיע חסד וטוב לכל, "חסדי דוד הנאמנים"^ד, אך כדי להיטיב באמת יש למשול בצדק, לשים גבולות, להעניש ולהרתיע ("בנין המלכות מן הגבורות").

דווקא הצדיק והחסיד, שאינו מבקש הנאה וכבוד לעצמו אלא מסור בכל לבו לטובת הכלל, הוא השמח בנקמה המגלה את הצדק האלוקי: "ישמח צדיק כי תזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע. ויאמר אדם אף פרי לצדיק אף יש אלהים שפטים בארץ". הביטוי "חזה נקם" רומז שהצדיק עוסק גם בחזון מתוקן של הנקמה העתידית, כאשר "הרשעה כולה בעשן תכלה" והשמחה תגדל עד בלי די.

ח משלי יב, י.
ט ישעיה נה, ג.
י תהלים נח, יביג.

הסיפור החסידי

רבי מרדכי מלעכוויטש | אל תוותר!

רבי מרדכי יפה מלעכוויטש נולד בשנת תק"ב לרבי נח הפרנס מנעשוויז, ונתייתם בילדותו. בתחילת דרכו היה נוסע לרבי לוי יצחק מברדיטשוב שהתבטא פעם כי עליו עומד שלישי העולם, אך לאחר מכן דבק ברבו המובהק רבי שלמה מקרלין. כמו כן נסע יחד עם רעו רבי אשר מסטולין (הראשון) לרבי ברוך ממז'יבוז'. התגורר בנעשוויז עד לאחר פטירת רבו רבי שלמה (בכ"ב בתמוז תקנ"ב), אז התחיל להנהיג עדה בלעכוויטש שבליטא וחסידיו נאמדו באלפים. בשנת תקנ"ט נאסר על ידי הממשלה הרוסית, יחד עם רבי שניאור זלמן מלאדי "בעל התניא" ורבי אשר מסטולין, עקב הלשנה של המתנגדים, ושוחרר בחודש כסלו באותה שנה. היה מיודד מאוד עם רבי אברהם מקאליסק על אף שלא התראו מעולם, ומונה על ידו לשמש כנשיא קופת מעות ארץ הקודש מטעם כולל רייסין. בתפקיד זה פעל רבות לתמיכה ביישוב החסידי בארץ ישראל. נפטר בי"ג שבט תק"ע, כששהה בסטולין לרגל חתונת נכדו רבי שלמה חיים. בנו רבי נח המשיכו בהנהגת החסידות.

החסיד חשב שהוא עושה את עסקת חיי — דבש בשווי חמישה עשר רובל בשמונה מאות? מי שמע על דבר כזה? אך מתברר, שמושגיו היו מצומצמים מדי... הוא רואה לנגד עיניו את ישועתו הפרטית, ולו עצמו מספיק בהחלט רווח כזה. אך הרבי רואה כאן הזדמנות פז: להקנות ליהודי את כל נכסי הכומה, ואפילו אותו עצמו! רגע, לקנות כומר?! זו לא בדיוק תוספת טבעית למשק בית יהודי... אלא שרבי מרדכי מוסיף, כי אם היה היהודי עושה זאת, "היינו שולטים על המרכבה הטמאה". מה זאת אומרת? נראה כי בעיני רבי מרדכי, הכומר הוא לא רק כומר, ויהודי הוא בוודאי לא 'סתם אחד'. לו היה היהודי קונה את הכומר, הייתה הקליפה כולה נכנעת תחת ידי היהדות — ורוח הטומאה היתה עוברת מן הארץ בדרכי נעם ושלוש... מכך ניתן ללמוד, כי אין להסכים לשום פשרה בענייני היהדות, גם אם נדמה שהרווחים עצומים. לשם כך, עלינו ללכת בגדולות — לא להסתפק בישועה קטנה יחסית, ולחוש כי משקל הגאולה השלמה מונח כולו על כתפינו.

אחד מאנשיו [של הסבא קדישא מלעכוויטש] התאונן לפניו על גודל דחקותו ומיעוט פרנסתו, ושאלו הס"ק [הסבא קדישא] מה היה מעשהו עד עתה? ואמר שהיה מוכר דבש לכומר אחד.

ציווהו שילך עוד פעם לכומר זה למכור לו הדבש, וכמה שירצה ליתן לו בעד הדבש לא יתפשר עמו, וכן עשה. ובא אל הכומר והביא לו דבש, ושמח הכומר מאוד בזה ונתן לו חמשה עשר רובל, ושאל האם זה מספיק? וענה שלא, והוסיף לו הכומר עוד ושאל אם זה כבר מספיק, וענה שעדיין אין זה מספיק, עד שנתן לו שמונה מאות רובל ואז אמר שדי לו בזה.

כשבא לפני הס"ק בשמחה לספר הנס, לא נתן לו שלום ג' ימים ואח"כ אמר לו שאם לא היה מתפשר עמו היה נותן לו כל רכושו, ואפילו היה מוכר עצמו לעבד ונותן לו, ואתה לא נתת לנו לשלוט על "המרכבה הטמאה".

מאמר מרדכי (מהדורת תשס"ה) מערכת ר"מ מלעכוויטש סיפור כ.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

נחות ורווחה מול שליחות

בשנתיים האחרונות עסקנו בשליחות עם מטיילים ישראלים במקום מסויים ואחרי תקופה מסויימת הרגשתי שהגיעו מים עד נפש ושבתי עם הילדים ארצה; קשה לי עם חינוך הילדים ועם פרנסתנו הדחוקה והחיים מהיד לפה. מאידך, בעלי, שנשאר לעת עתה במקום השליחות, חש סיפוק גדול מאוד ומרגיש שמצא את ייעודו בחיים. הוא מוכן בלב כבד לעזוב לאור הקשיים שלי, אך רצונו גם בארץ לחפש שליחות בכיוון הזה. נשמח להדרכת הרב – איזה כיוון של שליחות עלינו לחפש בארץ וכמה יש להתחשב בפי הכלכלי של השליחות?

מענה:

העיקר הוא למצוא שליחות בה עוסקים בלקרב [ולהתקרב יחד עם] יהודים לה', עם תנאי מחיה סבירים לשניכם, גם אם הם לא הכי טובים בעולם. בהצלחה רבה!

חינוך חסידי מול שליחות

בקהילה, או פשוט להתחשב רק במה שטוב לבנות שלנו, או אולי בכלל פשוט לעבור דירה למקום תורני יותר?

מענה:

השאלה המרכזית כאן היא האם אתם עוסקים בשליחות בקרב תושבי העיר בה אתם גרים. במדה וזה אכן המצב, אזי למען השליחות אפשר להשאיר את הבנות בביה"ס בתנאים הבאים: (א) גם הבנות שלכם חדורות באווירת ומודעות שליחות וחלק מכך הוא חיזוק ביה"ס [בו לומדות גם הרבה בנות לא חב"דיות]. (ב) החינוך ליר"ש בביה"ס הוא בסדר בסך הכל [והבעיה היא רק בדגש יתר על לימודי חול].

אם אתם לא עוסקים בשליחות במקום מגוריכם, נכון לעזוב למקום עם אווירה יותר מתאימה למשפחה חסידית עם מוסדות חינוך מתאימים.

אנחנו חסידי חב"ד ואנו מתגוררים בעיר מעורבת דתיים וחילונים. בעירנו יש בית ספר חב"ד לבנות [שקיים כבר שנים רבות], אך לדעתנו, בית הספר שם דגש רב מדי על לימודי חול לעומת לימודי קודש ולכן חשבנו לשלוח את הבנות שלנו לעיר אחרת בה יש בית ספר שתואם את השקפתנו ואורח חיינו. מאידך, השליח במקום ועוד גורמים בקהילה מפצירים בנו מאוד שלא לעשות כן, בטענה שאם אפילו אנ"ש לא ישלחו את בנותיהם לביה"ס הדבר יהווה חילול שם חב"ד ועלול לגרום למיעוט נרשמים ואף לסגירת ביה"ס. לדבריהם, הם יפעלו שהדגשים בין חול לקודש בביה"ס ישתנו לטובה.

אנו מצדנו לא מתכוונים לפגוע בשום פעילות ובשום שליח, רק מעוניינים שבנותינו תלמדנה במקום טוב ויר"ש. האם עלינו לקבל את טענת הגורמים

צֶרֶךְ אֶרֶץ שְׂפֵלִים

אבל... דלוג של כמה פסוקים קדימה מביא אותנו הישר לאותה תחזית ממנה בקשנו להמנע. פרעה וצבאו רודפים אחרי העם, והעם שרואה מלחמה מולו מבקש לחזור למצרים. אז אם עמות תזיתי ארע בכל זאת – מדוע שלא נעשה אותו מול פלשתים? מה כל כך מיוחד בהם?

בספרי החסידות מובא פי הנהגת הפלשתים טומנת בחבה סכנה גדולה, אותה מבקש ה' שנעקף. רחוב פתוח משני צדדיו המאפשר מעבר מהיר נקרא מפלש. התנהגות מפלשת, בה הצטינו הפלשתים, היא הליצנות – "פלשתים ליצנים היו".

סַכָּה סְפֵלִים

חזרתי אתמול עם כמה חברים מהפעילות שלנו ודיון סוער לנה אותנו, משהו קטן ושולי שהפך לזכוכ של ממש. אני טענתי טענה מסיימת ואלו יוסי, בלהט, טעו בדיוק הפוך ממנה. במשך דקות ארוכות נסה כל

סוף סוף יצאנו ממצרים! אבל לא סתם יצאנו משם, יש לנו יעד ברור – חוזרים לארץ ישראל. אני מניח שאת מפת הארץ אתם מכירים די טוב. כביש ישיר מטפס ועולה לארץ מישור החוף דרכו נתן להגיע במהירות מהעיר סואץ שבמצרים ועד ראש הנקרה שבצפון. נכון, פעם לא היו כבישים סלולים, אבל גם בתקופות קדומות עברו דרכים כבושות למעבר אדם ובהמה וגם בזמן יציאת בני ישראל ממצרים עברה באותו תוואי דרך ראשית.

בכל זאת, מסלול הצעדה של בני ישראל סוטה מהצפוי ופונה מזרחה לכוון ים סוף. במקום לצאת למסע מזרז "דרך שלשת ימים" אנו יוצאים לדרך ארצה ומפתלת. הסבה לשנוי במסלול כתובה בפרוש: "פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה". ה' יתברך רוצה להכניס אותנו לארץ ללא עמות מיתר ולכן סולל במיחד עבורנו את 'כביש עוקף פלשתים'.

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

שֶׁל לֵעָ, מִי שֶׁעוֹשֶׂה צְחוּק מִכָּל דָּבָר? לֹא צָדִיק. זֶה בְּדִיוֹק מָה שֶׁהוּא אוֹמֵר לְכֻלָּם: "אֵל תְּבַלְבְּלוּ אֶת הָרֹאשׁ, אֵף אֶחָד פֹּה לֹא צָדִיק וְאִין בְּכֻלָּל דָּבָר כְּזֶה. הוּא? אֲנִי מִכִּיר אוֹתוֹ עוֹד מִפְּעַם, הוּא סָתָם אִישׁ רְגִיל". אַגַּב, לֹא רַק עַל צָדִיק מְדַבֵּר כֶּף הַלֵּץ, אֲפֹלָא עַל כָּל דָּבָר רְצִינִי שֶׁל קִדְשָׁה. זוֹ הַסֵּבָה שֶׁחַז"ל מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ שְׁלִי צְנוּת הִיא דָּבָר הַרְסָנִי, וְכִי "לִי צְנוּת אַחַת דּוֹחָה מֵאַה תּוֹכְחוֹת", וְלָכוֹן עָלֵינוּ לְהִתְרַחֵק מִמֶּנָּה.

צְנוּת מְלַמְּדֵנוּ

אֲבָל לְכָל כָּלֵל יֵשׁ יוֹצֵא מִן הַכָּלֵל. יֵשׁ גַּם לִי צְנוּת טוֹבָה. אַחוֹתִי הַקְּטָנָה, רַעֲיָה, הִיְתָה צְרִיכָה לַעֲבֹר נְתוּחַ בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה. לֹא מִשְׁהוּ רְצִינִי, אֲבָל מִסָּפִיק לֹא נָעִים כְּדִי שֶׁמִּצָּב הָרוּחַ שָׁלָה לֹא יִהְיֶה מִשְׁהוּ. הִיא שְׂכָבָה בְּבֵית הָרְפוּאָה בְּמִשְׁבֵּחַ שְׁבוּעַ וְחִצֵּי בְּפָנִים קוֹדְרוֹת. מָה לֹא נִסּוּ? דּוֹחָה מְרִים הַבִּיאָה לָהּ בְּבָה חֲדָשָׁה, וְסִבְתָּא קִנְתָּה לָהּ אֶת הַשּׁוֹקוֹלֵד הַכִּי טָעִים, אֲבָל מִי שֶׁבִּסּוּף הַצְּלִיחַ לְהַעֲלוֹת אֶת הַחַיּוֹף עַל פְּנֵיהָ הִיא דּוֹקָא 'תַּם-בּוּם' הַלִּיצוֹן!

לִיצוֹן רְפוּאֵי הוּא מִמֶּשׁ מִקְצוּעַ שְׁלוּמֵדִים אוֹתוֹ. מָה עָשָׂה אוֹתוֹ לִיצוֹן לְרַעֲיָה הַמְצַבְרַחַת? בְּשָׁעָה שֶׁכָּלֵם נִגְשׁוּ אֵלֶיהָ בְּפָנִים מְתוּחוֹת וְנִסּוּ לְסַחֵט מִמֶּנָּה חַיּוֹף מְאֹלֵץ הוּא נִגְשׁ בְּקִלְלוֹת וְנִעֵץ מַחֵט בְּבִלּוֹן הַנְּפוּחַ. בְּלָבוֹשׁ צְבָעוֹנִי וְקִלְלוֹת וּבְאִמְצָעוֹת כַּמָּה תְּנוּעוֹת מוֹזְרוֹת וְקוֹלוֹת מְשֻׁנָּים הוּא פָּשׁוּט הָרָאָה לָהּ

אֶחָד מֵאֲתָנוּ לְהַבִּיא רְאִיוֹת נְצָחוֹת לְזְכוּתוֹ, תוֹךְ גִּיוֹס דַּעוֹת הַחֲבָרִים. אֲנִי אֲמַנָּם מִשְׁחָד, אֲבָל נִרְאָה הִיא בַּעֲלִיל שֶׁהִטְעֵנוֹת שְׁלִי מְנַמְקוֹת הֵיטֵב, וְאַחַת אַחֲרֵי הַשָּׁנָה הַפְּרָכְתִּי אֶת הִטְעוֹנִים שְׁיֹסִי הַעֲלָה, כֶּף שֶׁלֹּא הִתְפַּלְאֲתִי שָׂרֵב הַחֲבָרִים נְטוּ לְדַעֲתִי.

אֲבָל אִזּוֹ שְׁלֵף יוֹסִי אֶת הַנֶּשֶׁק הָאֲחֵרוֹן שְׁלוֹ – נֶשֶׁק לֹא חֲקִי בַּעֲלִיל. בְּמִקּוֹם לַעֲנוּת בְּצִוְיָה עֲנִינִית הוּא הַתְּחִיל לְחַזֵּר עַל הַמְּלִים שְׁלִי, כְּמוֹ תַכִּי, וּבְקוֹל דֶּק וְצוֹרְדָנִי, כְּמוֹ שֶׁל צָרְצָר. הוּא לֹא הִתְנַפַּח אֲתִי וְגַם לֹא טָעַן שְׁאֲנִי לֹא צוֹדֵק. כְּעַתָּה גַּם אִם מָה שֶׁאֲמַרְתִּי הִיא נְכוּן וּמַעֲנִין – כָּלֵם כְּבָר צוֹחֲקִים. אֲנִי כְּבָר 'שְׂרוּף'. כְּמוֹ בְּלוֹן שֶׁהִתְפּוּצֵץ בְּגִלְל סָפָה קְטָנָה. מִיֵּלָא עָלִי, אֲבָל יֵשׁ יְלָדִים שֶׁמְסַגְּלִים לְנֶהֱג כֶּף כְּשִׁמוּרָה מִחֲלִיף נִכְנָס לְכַתָּה. הֵם מִמֶּשׁ יְכוּלִים לְהִרְס אֶת כָּל הַשְּׁעוּר, וְזֶה כְּבָר חֲמוּר פִּי כַּמָּה.

דִּיצְנוֹת לְדַעֲתִי

אִזּוֹ צְחוּק יְכוּל לְהִיּוֹת טוֹב, אֲבָל יְכוּל גַּם לְהִיּוֹת שֶׁלֹּא, הוּא יְכוּל לְהִיּוֹת גַּם שְׁלִילִי. לְצְחוּק כְּזֶה קוֹרְאִים לִי צְנוּת. מָה עוֹשֶׂה הַלֵּץ? לוֹקַח דָּבָר מֵאֵד רְצִינִי וְחָשׁוּב וּמִרְאָה לְכָלֵם שֶׁהוּא לֹא מִמֶּשׁ כְּזֶה, שֶׁהוּא בְּסָף הַכֵּל 'רְגִיל' וְאַפְלוּ שְׁטוּתִי. הוּא לֹא מִסְבִּיר אוֹ מְשַׁכְּנֵעַ אוֹתָנוּ, רַק אוֹמֵר מְלָה-שְׁתִּימִים אוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה שְׂגוֹרְמִים לָנוּ לְחֹשֶׁב כֶּף. אַתֶּם יוֹדְעִים מִמֶּה רְאִשֵׁי הַתְּבוּת

ומתחיל להשתחוות לו... על שטות כזו
כדאי לצחק.

חסידים אומרים, שאת כל ספר
התנ"ך, שכתב אדמו"ר הזקן, אפשר
לקפל לתוך משפט אחד: "אל תהיה
רמאי". תתחיל להתלוצץ מעצמך. יותר
נכון, על הפסל שבניתי, עד שמרב צחוק
הוא יהרס...

כאן מגיע תפקידה של הליצנות
הטובה. כאשר אנחנו צוחקים על עצמנו
אנו מורידים מעלינו מסכות מזויפות.
זוכרים את הלץ? זה שאומר לא צדיק?
כעת נשתמש בלשונו לקדשה, וכך
נאמר לעצמנו – "אני לא צדיק, הלואי
והייתי בינוני!". כמה מצחיקה ומיתרת
ההצגה שלנו, כמה משהירר להפטר
ממנה. מעתה נוכל לקים את המצוות
ולעשות מעשים טובים רק בגלל סבה
אחת – כי כך ה' רוצה!

שנזכר לליצנות קדושה!

שבת שלום ומברך!

5'

ביצד מצב הרוח הקודר שלה יכול
להתפוצץ מצחוק ברגע אחד...

זו דגמה לשמוש חיובי בליצנות,
אבל יש מקרים שליצנות היא ממש
הדרך עבורנו. יש מקרים בהם אנשים
מאמינים בדבר שאינו אלא הבל גמור,
ואז הליצנות מפוצצת אותו. לדגמה
צחוק על עבודה זרה הוא טוב מאד.
זוכרים איך לעג אברהם אבינו לאלו
שבאו לקנות פסלים אצל תרח אביו?
איך עקץ אליהו הנביא את נביאי הבעל
בהר הפרמל? כדאי וטוב להראות לכלם
שהדבר הזה בכלל לא רציני, שהוא
שטות גמורה.

צחק על עצמך

האם עבודה זרה קימת בימינו?
האם אינה נמצאת רק בהדו הרחוקה?
מסתבר שלא. היא נמצאת, בקטן, גם
אצל כל אחד מאתנו. לדגמה, להתנפח,
לשכח את ה' ולהתגאות בעצמי זהו סוג
של עבודה זרה. אני עושה מעצמי פסל

מי נותן לך השראה בעבודת ה'?

אחד מיסודות החסידות הוא ההתקשרות לרבי – מורה הדרך לפרט ולכלל בעבודת ה' בתורה ובתפלה ובמשימת השליחות. אך האם די בכך לספק לאדם את כל צרכיו בעבודת ה'? בחסידות חב"ד – כמו גם בחסידויות נוספות – תפס מקום משמעותי המשפיע החסידי, דמות קרובה יותר, המדריכה באופן אישי את החסידים. המשפיע, שנוקט לעתים ב"שמאל דוחה" ולעתים ב"ימין מקרבת", הוא מעין 'אמא', השותפה בחינוך לצד הנהגתו של ה'אבא' הרבי.

עם המשך הדורות ניתן לזהות צרכים נוספים בעבודת ה', אותם ניתן לקבל מדמויות נוספות וקרובות יותר לעולמנו: כדי להמשיך ולהתקרב לעולמה הפנימי של התורה עלינו לקבל השראה – מתוך דוגמה אישית ניתנת לחיקוי – של אהבת תורה ואהבת ישראל. בנוסף, בדורנו, בו חלק עיקרי מעבודת ה' הוא כינון מלכות ישראל, עם כל המאבקים הכרוכים בכך, עלינו למצוא ממי לשאוב גבורה ותוקף, וגם הדרכה נכונה כיצד לבטא את העזות דקדושה. לשם כך עלינו למצוא – בתוך דמויות ה'רבי' וה'משפיע', או במקומות אחרים – גם 'צדיק' ו'גבור' לקבל מהם השראה.

החידוש היסודי הזה, בו עוסק הרב גינזבורג כבר מעל 15 שנה, מקבל בגליון שלפנינו פנים חדשות – מאירות דרך ומסבירות פנים, מתוך קירוב פנימי בשיחה עם מדריכים בתנועת נוער חסידית, בשיעור העיקרי בגליון.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ
ו	א	ב	י	ט
נ	פ	ל	א	ו
ת	ר	ת	ר	ת